

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEBELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE“ Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter
publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst
der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

SCHEVENINGSCH VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

INHOUD: Notulen van de Hoofdbestuurs- en Algemeene Vergadering. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

NOTULEN

van de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag
6 Juli 1918, te Apeldoorn.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter, R. Zuyderhoff, Ondervoorzitter, H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, J. P. T. J. Bronggeest, J. H. Calmeyer, Mevrouw Douair, Jhr. C. Clifford Kocq van Breughel-Roelofs, F. E. Luitjes, H. W. Scheuer, Mr. Dr. C. F. Schoch, C. de Vries en E. F. Grooss, Secretaris.

Afwezig met kennisgeving de leden: H. J. M. Baumann, Prof. Dr. J. F. van Bemmelen, Mevrouw M. ten Bosch-Boscher, Z. G. P. Marcella en Mevrouw J. E. van Oeveren-Van Schaik.

De Voorzitter opent om 2 uur n.m. de vergadering, aanvangende dank te brengen aan het Bestuur der afdeling Apeldoorn voor de vriendelijke ontvangst van het Hoofdbestuur.

1. Overgegaan tot de agenda, vraagt de Voorzitter of een der aanwezigen aanmerkingen heeft op de „Het Kol. Weekblad“ van 30 Mei j.l., No. 22, bekend gemaakte, notulen van de vorige, op 4 Mei 1918 te 's-Gravenhage gehouden, vergadering, of voorlezing daarvan verlangt. Zulks niet het geval zijnde, worden die notulen goedgekeurd en gearresteerd.

2. De agenda voor de Jaarlijkse Algemeene Vergadering wordt eenstemmig goedgekeurd.

3. Eveneens de door het Dagelijksch Bestuur voorgestelde benoeming van de leden van de Commissie van Toezicht op het beheer van het op te richten Tehuis voor Inlanders te 's-Gravenhage, zijnde: Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt-Van Maarseveen en de heeren H. V. Baron Bentinck, G. Hennus, Dr. G. Rademaker en R. Zuyderhoff.

4. Zoo ook het voorstel van het Dagelijksch Bestuur om de Vereeniging te doen toetreden als lid-begunstiger van de kortelings opgerichte vereeniging „Mudato“ (zich ten doel stellende in Nederland meer bekendheid te geven aan de Indische Muziek-, Dans- en Tooneelkunst), tegen een contributie van f 30.— per jaar.

5. Terwijl algemeene instemming wordt betuigd met het voorstel van het Dagelijksch Bestuur, om de Vereeniging „Koloniaal Landbouw Museum“ te Deventer, als een afzonderlijke afdeling van „Oost en West“ op te nemen en wel met ingang van 1 Augustus 1918 en onder de navolgende voorwaarden:

dat het „Koloniaal Landbouw Museum“ voor elk lid der afdeling, berekend naar een contributie van f 2.50 per lid, jaarlijks aan het Hoofdbestuur f 1.— afdraagt;

dat de overige te Deventer woonachtige leden van de Vereeniging „Oost en West“ recht van toegang hebben tot alle lezingen en tentoonstellingen van de Vereeniging „Koloniaal Landbouw Museum“.

6. De gunstige overweging van een verzoek van het

„Nationaal Secretariaat“ om bij te dragen aan de stichting van een werkkapitaal voor dat Secretariaat, zou de middelen van de vereeniging te zeer bezwaren. Het wordt daarmede wenschelijk geacht, den verderen loop der zaak eerst af te wachten, met het oog op de statuten der vereeniging.

7. Op de vraag van den heer Mr. Dr. C. F. Schoch, welke houding het Hoofdbestuur in de algemeene vergadering zal aannemen tegenover het drijven van den heer H. J. Vermeer en enkele anderen, wordt eenstemmig besloten, niet toe te geven aan den drang om de vereeniging op politiek terrein te dringen en over het ruw optreden van den heer Vermeer leedwezen uit te spreken.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris,
GROOSS.

NOTULEN

van de Jaarlijkse Algemeene Vergadering, gehouden
op Zaterdag 6 Juli 1918, te Apeldoorn.

Aanwezig de leden van het Hoofdbestuur: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter, R. Zuyderhoff, Ondervoorzitter, H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, J. P. T. J. Bronggeest, J. H. Calmeyer, Mevrouw Douair, Jhr. C. Clifford Kocq van Breughel-Roelofs, T. Gerdes Oosterbeek, F. E. Luitjes, H. W. Scheuer, Mr. Dr. C. F. Schoch, C. de Vries en E. F. Grooss, Secretaris; waarvan de heeren Bronggeest en Calmeyer tevens optreden als afgevaardigden, resp. van de Afdelingen Haarlem en Apeldoorn.

voorts de afgevaardigden: S. van Lier en A. Zon, Amsterdam; E. G. A. Taenzer, Breda; Mevr. E. Th. Nijenhuis-Van Beusekom, 's-Gravenhage; Ch. Dumont, Leiden; A. E. Kamerman, Nijmegen en H. Somermeyer, Utrecht;

zoomede de leden: Mej. Kitty Ament, Mevrouw G. van Beresteyn-Tromp, Mevrouw A. Dijk-Bruyn van Rosenberg, Ed. Cuypers, R. P. C. van Motman, L. D. Petit Jr., G. A. Römer, H. J. Vermeer en Dr. H. H. Zeylstra Fzn.

1. De Voorzitter der Vereeniging, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, opent om 2½ uur n.m. de vergadering met een warm toegejuichte rede, welke in haar geheel werd opgenomen in het „K. W.“ van 11 Juli l.l., No. 28.

2. Overgaande tot de agenda, vraagt de Voorzitter, of ook een der aanwezigen aanmerkingen heeft op de notulen van de vorige, op 7 Juli 1917 te Breda gehouden jaarlijkse algemeene vergadering, dan wel voorlezing daarvan verlangt. Zulks niet het geval zijnde, worden zij goedgekeurd en gearresteerd.

3. Eveneens wordt goedgekeurd het jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1917.

4. Naar aanleiding van de klacht in het jaarverslag van de Studie-Commissie, dat van toenadering en vertrouwen van de zijde der Indische studeerende jongelieden niet veel te bespeuren viel, merkt de heer H. J. Vermeer op, dat de Commissie dit aan zich zelve te wijten heeft, omdat zij te weinig belangstelling toont in de geestelijke behoeften der jongelieden, omdat de omgang van de leden der Commissie met de jonge-

lieden van weinig beteekenis is, omdat die leden zich te veel stellen op het standpunt, dat zij behooren tot een hoogerstaand ras, zoodat de jongelui in dien omgang te veel voelen een neerbuigende goedheid. Waaron, vraagt spr., worden de Commissieleden geen donateur van de Indische Vereeniging? Zij zouden, indien zij de vergaderingen der vereeniging bijwoonden, veel beter dan elders vernemen, wat er onder de Inlanders omgaat.

De heer Grooss verzet zich tegen deze voorstelling van zaken. Het is hem bekend, dat de leden der Studie-Commissie zeer veel belang stellen in het wel en wee der jongelieden, dat zij steeds een open oor hebben gehad voor hunne verzoeken en klachten, hetgeen uit talloze voorbeelden zou zijn te bewijzen. Maar vele jongelieden trekken zich haastig terug, indien de studieplichten worden aangeoerd en spreken dan van bemoeizucht.

Nadat de heer Vermeer zijn zienswijze nog nader heeft toegelicht en de Voorzitter verklaard heeft, dat de heer Vermeer, niet bekend met de intieme werkwijze der Studie-Commissie, in zijn critiek niet gerechtvaardigd kan worden, wordt het debat daarover gesloten en het verslag met algemeene stemmen goedgekeurd.

5. en 6. De jaarverslagen van de Commissie voor West-Indië en van den Inlichtingendienst worden eveneens met algemeene stemmen goedgekeurd.

7. Nadat de Voorzitter een schrijven van de verificatie-commissie *) heeft voorgelezen, waarin deze verklaart, de in hare handen gestelde boeken te hebben onderzocht en naar aanleiding daarvan voorstelt de balans en verantwoording over 1917 goed te keuren en het hoofdbestuur voor zijn beheer te déchargeeren, wordt de goedkeuring verleend en de décharge bij acclamatie aangenomen.

8. De begroting over 1918 wordt eveneens goedgekeurd.

Op de vraag van den heer Vermeer, waaraan de propagandagelden worden besteed, antwoordt de Penningmeester, dat voor de propaganda in 1917 o.m. werden betaald: de kosten voor een lezing ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van de kolonie Suriname, het drukken en verspreiden van ledenlijsten en circulaires, honoraria voor buitengewone artikelen in het orgaan, schrijffloonen, enz.

9. De Voorzitter geeft in overweging den heeren A. H. G. Fokker, Ch. P. Blok en A. Nolthenius, leden van bovengenoemde verificatie-commissie, den bijzonderen dank der Algemeene Vergadering over te brengen voor de nauwgezetheid, waarmede zij zich van hun taak gekweten hebben. Spr. deelt verder mede, dat de heer Fokker, wegens zijn gevorderden leeftijd, verzocht heeft voor een herbenoeming niet meer in aanmerking te worden gebracht. Wij moeten dit motief eerbiedigen en brengen den heer Fokker hulde voor de wijze, waarop hij vele jaren achtereenvolgend zijn taak heeft vervuld. Spr. stelt voor, het ontslag in eere te verleenen. Beide voorstellen worden bij acclamatie aangenomen.

Daarna wordt met algemeene stemmen besloten, den heeren Blok en Nolthenius uit te noodigen ook voor het volgend jaar hunne op prijs gestelde diensten te willen blijven bewijzen, terwijl de heer G. Hennus, Directeur van het kantoor Den Haag van de Nederl. Handel Maatschappij, zal worden aangezocht om in de plaats van den heer Fokker in de commissie zitting te nemen.

*) Opgenomen in het „Kol. Weekblad“ van 13 Juni 1918, No. 24, blz. 12.

<p>Men vrage prospectus voor het doen uitvoeren volgens teekeningen en bestek van inwendige verbouwingen, sanitaire en electr. installaties, enz.</p>	<p>N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst CORN. VAN DER SLUIJS Directeur. Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782</p>	<p>Geheele wooninrichtingen, Meubels naar eigen ontwerpen, Stoffen, Behangsels, Tapijten, Lampen, enz.</p>
---	--	--

Naar aanleiding van een vraag van den heer Vermeer, ondersteund door den heer Cuypers, waarom nu niet eens een Indonesier in de verificatie-Commissie wordt gekozen, deelt de Secretaris mede, dat in deze commissie alleen te 's-Gravenhage woonachtige leden der vereniging zitting kunnen hebben en dat de afdeeling 's-Gravenhage geen Indonesiërs onder hare leden telt.

16. Alvorens tot de verkiezing van hoofdbestuurleden over te gaan, deelt de Voorzitter mede, dat de heer Prof. Dr. J. F. van Bemmelen te Groningen, verzocht heeft, niet meer voor een herverkiezing in aanmerking te komen, zoodat in zijne plaats de heer H. F. Tillema, aldaar, candidaat is gesteld.

Spr. verzoekt den heeren A. E. Kamerman, S. van Lier Ezn. en H. B. van Rhijn het stem-bureau te willen vormen, waarna de vergadering overgaat tot de verkiezing van 7 hoofdbestuurleden.

Het aantal uitgebrachte stemmen bedraagt 32, t.w.: de Voorzitter 1, Amsterdam 5, Apeldoorn 3, Breda 2, 's-Gravenhage 6, Haarlem 5, Leiden 2, Nijmegen 3, Utrecht 5 (Arnhem, Groningen, Rotterdam en de Studenten-afdeeling Leiden zijn niet vertegenwoordigd).

De uitslag der stemming is, dat met algemeene stemmen zijn verkozen de leden: Mr. Dr. C. F. Schoch (Amsterdam), J. H. Calmeyer (Apeldoorn), Mevr. Douair. Jhr. C. Clifford Kock van Breugel-Roelofs (Breda), H. F. Tillema (Groningen), J. P. T. J. Brongdeest (Haarlem), F. E. Luitjes (Nijmegen) en F. C. Lekkerkerker (Stud. afdeeling Leiden).

De ter vergadering aanwezige leden nemen hunne benoeming aan; den heeren Tillema en Lekkerkerker zal van hunne verkiezing worden kennis gegeven.

11. De tusschentijdsche benoeming van den heer E. F. Groos tot Secretaris-Penningmeester en van den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt tot lid van Hoofd- en Dagelijksch Bestuur, tevens plaatsvervangend Secretaris-Penningmeester — geschiedt door het Dagelijksch Bestuur, overeenkomstig het bepaalde in de 2e alinea van artikel 11 H. R. — wordt met algemeene stemmen goedgekeurd.

12. De door de vereniging der functiën van Secretaris en Penningmeester in één persoon noodig geworden wijzigingen in statuten en huishoudelijk reglement worden eveneens met algemeene stemmen goedgekeurd. Zij luiden als volgt:

STATUTEN:

Artikel 8. 1e lid, voor „in 's-Gravenhage" te lezen: „binnen het gebied der afdeeling 's-Gravenhage", en aanvullen met: „of den Secretaris tevens Penningmeester";

2e lid te lezen: Uit de binnen het gebied der afdeeling 's-Gravenhage woonachtige leden van het hoofdbestuur worden door de algemeene vergadering benoemd een Voorzitter, een Ondervoorzitter, een Secretaris en een Penningmeester, die tezamen het dagelijksch bestuur der vereniging vormen; met dien verstande, dat de betrekkingen van Secretaris en van Penningmeester in één persoon vereenigd kunnen zijn, in welk geval uit de binnen het gebied der afdeeling 's-Gravenhage woonachtige leden van het hoofdbestuur door de algemeene vergadering almede wordt benoemd een plaatsvervangend Secretaris-Penningmeester, die dan ook deel zal uitmaken van het dagelijksch bestuur der vereniging.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT:

Artikel 6. Als 6e lid toevoegen: De plaatsvervangende Secretaris-Penningmeester, benoemd in geval de functiën van Secretaris en Penningmeester in één persoon vereenigd zijn, neemt bij ontstentenis of verhindering van den Secretaris-Penningmeester diens werkzaamheden waar, en is hem overigens — voor zooveel noodig — behulpzaam.

Artikel 7. Het 2e lid te doen luiden: wanneer de betrekkingen van Secretaris en van Penningmeester niet in één persoon vereenigd zijn, kiest het hoofdbestuur telken jare in de eerste vergadering uit zijn midden een tweeden Secretaris en een tweeden Penningmeester, om den Secretaris en den Penningmeester behulpzaam te zijn en te vervangen, indien dit noodig is.

De Voorzitter en de Secretaris worden met algemeene stemmen gemachtigd om op de statutenwijzigingen de goedkeuring der Regeering te vragen en desverricht de nadere, van regeeringswege gewenschte, formeel veranderingen voor die goedkeuring aan te brengen.

13. Ter inleiding van de besprekingen over de vraag, wat de vereniging zoude kunnen doen ter bevordering van de verkiezing van leden der Staten-Generaal, die door eigen waarneming met Indië bekend zijn en van wie verwacht kan worden, dat zij belang stellen in onze koloniën, deelt de Voorzitter mede, dat deze kwestie vóór de kamerverkiezingen een punt van ernstige besprekingen in het Hoofdbestuur heeft uitgemaakt. Het Hoofdbestuur heeft echter gemeend, de vereniging niet te mogen doen deelnemen aan den politieke strijd, daar zij dan haar onafhankelijk standpunt tegenover de verschillende politieke partijen niet zou kunnen handhaven. Het hoofdbestuur heeft gemeend in deze niet verder te mogen gaan dan het vestigen van de aandacht, middels „Het Koloniaal Weekblad", op de in de dagbladen bekend gemaakte namen van de kandidaten voor de 2e Kamer, die Ned.-Indië kennen. En zelfs deze handeling heeft reeds zooveel critiek van verschillende leden ondervonden, dat het Hoofdbestuur er eigenlijk spijt van heeft, zoover te zijn gegaan.

De heer Van Rhijn houdt daarop een rede ter bepleiting van de wenschelijkheid voor het deelnemen van „Oost en West" aan de a.s. verkiezingen, welke door de heeren C. de Vries, H. J. Vermeer en Mr. Dr. C. F. Schoch, ieder van verschillend standpunt wordt bestreden.

De heer de Vries acht de verkiezing van speciale Indische leden, buiten de politieke partijen om, een onmogelijkheid. Dit zou het aantal partijtjes in de Kamer weer met een vergrooten en het regeeren nog meer be-

moelijkjen. Het zijn de groote politieke partijen, die hun Indische kandidaten moeten voorbrengen, en de leden van „Oost en West" moeten die, naar ieders richting, stemmen.

De heer Vermeer vindt Indische specialiteiten in de Kamer eer een na- dan een voordeel. Hoe minder Indische specialiteiten in de Kamers, hoe beter, want dan zal Indië meer bestuurd worden naar de adviezen van den Volksraad, die te midden van het Indische volk zetelende, beter kan beoordeelen, wat er ten zijnen behoeve gedaan moet worden, dan een door Nederlanders gekozen Kamer.

De heer Mr. Dr. Schoch komt met het kort, doch zakelijke argument, dat hare statuten aan de Vereniging „Oost en West" niet vergunnen, zich op politiek terrein te bewegen. De politiek gaat langs ons heen, daarvoor moet men bij andere verenigingen wezen, b.v. bij de Vereniging „Moederlanden Kolonië".

De vergadering vereenigt zich met de zienswijze van het Hoofdbestuur en keurt diens optreden in deze goed.

15. De keuze van de plaats, waar het volgend jaar de jaarlijksche Algemeene Vergadering zal worden gehouden, wordt aan het hoofdbestuur overgelaten.

16a. Bij de ronvraag geeft de heer Ed. Cuypers uit Amsterdam in overweging, om voor de propaganda eene afzonderlijke commissie te benoemen. Een aantal van 2551 leden over geheel Nederland is bedroevend klein en geeft n.z.m. een bewijs van de weinige belangstelling voor Indië hier te lande. Spr. verwacht veel ten goede door de werking van een kleine, hoogstens drie leden tellende propaganda-commissie, die door het organiseren van propaganda-avonden en tentoonstellingen die belangstelling kan doen opleven.

De heer Alkema waarschuwt tegen te groote verwachtingen van deze wijze van propagereen. Uit ondervinding is het hem gebleken, dat b.v. propaganda-avonden de eerste keer veel aandacht trekken, doch bij een herhaling flauwe lijden, omdat de menschen hier het gebodene meer raar dan mooi vinden. Spr. verwacht alleen heil van de langzame, doch zekere opwekking van belangstelling door het onderwijs, in welk opzicht wij met onze Indische leergangen op den goeden weg zijn.

Andere sprekers vallen den heer Cuypers bij, zoodat het Hoofdbestuur diens denkbeeld ter overweging overneemt.

b. Daarna geeft de heer H. J. Vermeer aan de afgevaardigden der afdeelingen in overweging om in hunne afdeelingen de mogelijkheid en wenschelijkheid te bespreken om in het hoofdbestuur en in de afdeelingbesturen een Indonesiër zitting te doen nemen.

Als zoo veel van hetgeen er in de vereniging omgaat, zal het den heer Vermeer ook wel onbekend zijn, dat het Hoofdbestuur reeds in 1915 aan de afdeelingbesturen in overweging gegeven heeft, om een Indonesiër in de besturen te benoemen, dat toen de afdeeling Amsterdam bereid was, zoo mogelijk daartoe over te gaan, maar vooral door het kleine getal, 2 of 3, Indische leden, welke de vereniging in Nederland telt, kon aan dit voornemen tot dusver niet het gewenschte gevolg gegeven worden. Intusschen is de heer W. H. Tehupeiory lid geworden van de Studie-Commissie der Vereniging.

Voorts dringt de heer Vermeer aan op het voeren van een krachtige, daadwerkelijke propaganda en beveelt het zoeken van meer aanraking met andere verenigingen, z.a. „Het Indonesisch Verbond van Studeerenden", aan. Dit verbond heeft een orgaan noodig en spreker bepleit de wenschelijkheid om dit aan „Het Koloniaal Weekblad" te verbinden, waardoor krachtige samenwerking mogelijk zoude zijn.

Hierna dient spreker de navolgende motie in: „De algemeene vergadering van „Oost en West" te Apeldoorn, op 6 Juli 1918, besproken hebbende de laatste verkiezingen en de daaruit voortgevloeide samenstelling van de Tweede Kamer,

„betreurt het, dat daarbij nagenoeg geen rekening is gehouden met de belangen van Indië, „schrijft zulks toe aan de onkunde van het Nederlandsche volk omtrent de tropische landen en volkeren en het daaruit voortspruitende gebrek aan belangstelling, „sprekt als haar overtuiging uit, dat deze onkunde en dat gebrek aan belangstelling zullen leiden tot een verwijdering tusschen Indië en Nederland, eenerzijds als gevolg van een niet elkander begrijpen, anderzijds als gevolg van een schromelijke miskenning van de Indische wenschen en belangen, „geeft in overweging om met alle mogelijke middelen de belangstelling van het Nederlandsche volk in de tropische landen en volkeren op te wekken, „vermeent dat naast de verdieping van het onderwijs ook de verschillende politieke partijen in Nederland zeer veel zullen kunnen doen in zake meerdere kennis van en belangstelling in Indië, door op politieke en andere vergaderingen meer aandacht te schenken aan specifiek Indische vraagstukken,

„is van oordeel, dat ook de Nederlandsche pers over het algemeen veel te weinig werk maakt van de koloniën en van het openbare leven der daar wonende bevolking, „heeft besloten door een krachtige propaganda in dezen ongewenschten toestand verbetering te brengen,

„en doet een beroep op het onderwijs, op de verschillende politieke partijen en vooral op de Nederlandsche pers, om de vereniging „Oost en West" in deze propaganda te steunen en daarmede te werken in het belang van moederland en koloniën."

Spreker bedoelt met deze motie allermint een kritiek op het Hoofdbestuur; zij is een gevolg van de gehouden besprekingen. Spreker acht het verkeerd, dat „Oost en West" in haar orgaan, in hare vergaderingen en lezingen, angstvallig het aanroeren van politieke aangelegenheden vermijdt. De behandeling hier van zou de belangstelling zeer vergrooten. De vereniging zou daarbij strikt-neutraal kunnen blijven, doch zou daardoor gelegenheid geven om de meenn-

Inrichting voor Physische Therapie
„Wörishofen" te Ginneken. Opggericht 1893.
Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage en Bestralingstherapie (Kunstmatige hoogte zon), Behandeling van Zenuwziekten, Zwakte-toestanden, Ontvettingskuren, Chronische Rheumatiek, Maagdarmin-aandoeningen, Ziekten van Hart en Ademhalingsorganen, Stofwisselingsziekten, als jicht, diabetes enz.
SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag
Te Rotterdam Dinsdag en Vrijdag van 11 uur voormidd. tot 2 uur namidd., Tuindersstraat 85.
Dr. J. C. MOM, Arts.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in Kaartsysteem
DEN HAAG Kneuterdijk Tel. H. 1600-924-925
AMSTERDAM Weteringschans Tel. Z. 5167
GRONINGEN Spilsluizen Tel. 2372.

Middelbare School v. Handel en Administratie
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
Afd. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exccellenz. Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
Afd. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.
De 1e en 2e Klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afloopen der 2e Klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIMMSTRA.

Instituut ROELIJN
Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage
INTERN EN EXTERN.
Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.
Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden
PROSPECTUS OP AANVRAGE.
. GRATIS VERKRIJGBAAR

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breesstraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

gen van leidende personen en partijen scherp te belichten. Ook acht spreker de vrees denkbeeldig, dat een zich bewegen op politiek terrein een verlies van de Regeeringssubsidie ten gevolge zou kunnen hebben. Hij denkt, dat de Regeering eerder een gezonde kritiek zeer op prijs zoude stellen.

Door den Voorzitter op den beperkten tijd gewezen, breekt de heer Vermeer zijn rede af, met verwijzing naar zijn „Ingezonden stuk” in het weekblad van 4 Juli j.l., voor de opneming waarvan hij der redactie hulde brengt.

Het woord is daarop aan den heer Mr. Dr. Schoch, uit Amsterdam, die zijn bewondering uitspreekt voor de toegevendheid van den Voorzitter, om den heer Vermeer zoolang aan het woord te laten en hulde brengt aan de redactie, die de onpartijdigheid zoover heeft kunnen drijven, dat zij het ingezonden stuk van dien heer ongewijzigd heeft laten afdrukken in het weekblad. Dat stuk heeft spreker's verontwaardiging opgewekt; daarin doet de schrijver eigenlijk niets dan schelden op het Hoofdbestuur, op een toon, die in ons milieu niet thuis hoort. Op een heftige inter-ruptie van den heer Vermeer naar aanleiding van het woord „schelden”, zegt spreker, dat hij door aanhalingen uit het stuk zal aantoonen, dat dit woord niet verkeerd gebruikt is. De heer Vermeer, zegt spreker, valt op onheusche wijze de vereeniging aan, welke al twintig jaren medegewerkt heeft aan het versterken van de banden tusschen Indië en Nederland en daarbij de sympathie van publiek en Regeering mocht oovervinden. Zij zou niet zoolang hebben kunnen voort-arbeiten, indien dit niet het geval ware geweest. De motie van den heer Vermeer, aldus vervolgt spreker, is gegrond op onjuiste voorstelling van zaken; er is geen verwijdering tusschen Indië en Nederland, maar voortdurende toenadering; de koloniale toestanden gaan vooruit. De heer Vermeer roept ons toe: wordt eens wakker, maar spreker wil daarop antwoorden: we zijn wakker, maar werken in stilte. Spreker vindt, dat deze motie geen rede heeft, omdat zij de toestanden niet weergeeft in Indië en Nederland en stelt daarom voor haar thans niet in behandeling te nemen, doch in handen te stellen van eene commissie.

De heer Vermeer geeft toe, dat de motie te ingrijpend is, om zoo onvoorbereid in deze vergadering behandeld te worden; hij vraagt dan ook niet anders dan een onderzoek daarvan door het Hoofdbestuur en voorbespreking in de afdelingen, om dan in een volgende algemeene vergadering in behandeling te komen. Doch de heer Brongdeest uit Haarlem vindt, dat in de motie zooveel gezegd is, dat ernstige over- de beweging verdient, dat hij een verschuiving van de behandeling daarvan naar een volgende algemeene ver- gadering niet gewenscht acht.

De woorden van den heer Brongdeest geven den voor- zitter aanleiding te verklaren, dat een aanneming van diens voorstel zou kunnen worden opgevat, als een motie van wantrouwen in het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur is wel genegen, de motie in overweging te nemen, teneinde een kalme behandeling daarvan voor te bereiden. Waarna met algemeene stemmen wordt besloten haar in handen te stellen van het Hoofdbestuur tot dat doel.

c. De heer A. Zon uit Amsterdam bepleit de wen- schelijkheid van het houden van een koloniale ten- toonstelling door initiatief van de Vereeniging, zoo- dra de tijden daartoe weder geschikt geacht worden.

De Voorzitter deelt mede, dat hij nog enkele mede- deelingen had te doen, welke hij echter, door het ver- gevorderde uur achterwege moet laten, waartegen te minder bezwaar bestaat, omdat van de hoofdzaken reeds bij de bespreking van de verslagen melding is gemaakt. Na een woord van dank aan de afdeling Apeldoorn voor de gulle ontvangst, sluit de Voorzitter de vergadering.

De Secretaris,
GROOSS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het volksonderwijs op Timor.

In het *Soer. Hbl.* verschenen een drietal arti- kelen van A b r. E x o d u s over het volksonder- wijs op Timor, die verdienen gekend en overdacht te worden. Schr. begint met een aanhaling van Ds. B a k k e r uit diens repliek aan den Zendingsscon- sul: „Een dessa, die het onderwijs op de dessaschool betaalt, zal het onderwijs ook naar eigen zin willen regelen.”

Bij het tot stand komen van de onderwijsregeling scheen men te vergeten, dat er in enkele van de betrokken onderafdeelingen een vrij aanzienlijk ge- tal Mohamedanen wonen, die hoofdzakelijk als han- delars en visschers op de kustplaatsen gevestigd zijn.

Zoo bedroeg het aantal belastingplichtige mannen in het radjaschap A l o r 6538, waarvan bijna 1/5 gedeelte Mohamedanen. Op het eiland P o n t a r telde het aantal Mohamedanen 1/4 deel van de be- lastingplichtige mannen. Een en ander volgens de registratie van 1917.

Het radjaschap Biogar op P o n t a r met 262 be- lastingplichtige Mohamedanen bezit nog steeds de gevraagde school niet, terwijl op A l o r het aantal volksscholen sinds October 1916 van 8 op 12 ge- bracht is, waarvan 3 in zuiver heidensche streken.

Hoewel de Mohamedanen geen „quantité négli- geable” zijn, en ze voor het schoolfonds eenzelfde bedrag betalen als heidenen en christenen, bestaat er voor hun kinderen geen andere gelegenheid voor het ontvangen van onderwijs „dan de volksscholen on- der de paedagogische en technische leiding der kerk — scholen onder de leiding van leeraren en bevor- deraars van een christelijken eeredienst, scholen

waar het onderwijs gegeven wordt door christelijke onderwijzers, scholen, waar eventueel de heidensche kinderen gechristianiseerd worden, scholen, welke in ieder opzicht den Mohamedaan antipathiek moe- ten zijn.”

Op de 15e Zendingconferentie kwam deze zaak ter sprake, en al betoogde Dr. B. J. E s s e r: „de Nederlandsche regeering is een christelijke regeering en de belastingpenningen mogen m. i. niet ge- bruikt worden voor allerlei neutrale instellingen”, de zendingssconsul merkte toch op, dat men deze scholen toch moeilijk volksscholen kan noemen, wanneer niet de medewerking en instemming der be- volking verkregen is, en dat Mohamedaansche of overwegend Mohamedaansche dorpen er niet spoed- dig toe zullen overgaan om hun medewerking te verleenen tot het verkrijgen eener zendingss- dessaschool.

Wel zijn er nu tusschen den predikant en het bestuur onderhandsche besprekingen gevoerd, om de scholen in de grootendeels Mohamedaansche streken onder leiding van den bestuursambtenaar te stellen en er zoo mogelijk Mohamedaansche goeroes voor te zoeken, maar ook de Mohamedanen hebben recht op een afdoende regeling van hun onderwijsbelangen bij residentsbesluit.

De heidensche kinderen dier scholen wenschte de zending dan over te brengen naar christelijke scholen.

„Maar heeft de zending dan een onvervreemdbaar recht op alle heidensche kinderen? Mogen ook hei- densche ouders niet de school kiezen, waarvan zij de godsdienstige richting wenschen voor hun kinderen?

Indien nu die heidensche ouders eens den Islam voor hun kinderen verlangen? Want men vergete niet, dat de propaganda voor het christendom de tegen-propaganda voor het Mohamedanisme zal uit- lokken. En wat dient de regeering aan onze Moha- medaansche onderdanen te antwoorden, indien deze de meening van den regent van Serang onderschrij- ven en voor de propagandisten van den Islam de- zelfde vrijheid en bescherming vragen als voor de christelijke zendelingen? Mag men de heidensche kinderen van de Mohamedaansche scholen verwijde- ren, zij 't dan ook met den bekenden „zachten” dwang? En dient de bestuursambtenaar ook in dit opzicht samenwerking met de zending te be- trachten?

En de schr. vraagt verder, of een bestuursambte- naar bepalen mag, dat heidensche hoofdenkinderen nimmer bij Mohamedanen onder dak mogen worden gebracht, „en die kinderen z o n d e r d e o u d e r s t e h o o r e n bij christenen in huis plaatsen. Mag men heidenen beletten voor hun kinderen de huisvesting te zoeken, die zij wenschen? Mag ook een heiden niet den godsdienst, welken hij wenscht, kiezen en mag een bestuursambtenaar op openlijke wijze de propaganda voor het christendom steunen? Geschiedt dit met instemming der regeering?”

Doch er is meer. Op pag. 184 van het overzicht der 15e Zendingconferentie staat:

„Zoo zal weldra te Koepang een nieuw gebouw wor- den opgericht als school tot opleiding der inlandsehe leeraars; daar zullen evenzeer de volksonderwijzers worden bekwaamd en zal de inrichting ook dienen om de zonen van hoofden en radja's voor hun bestuurstaak op te leiden. Met de directie van de nieuwe school zal een hulpprediker worden belast.

Terecht merkt A b r. E x o d u s op, dat een der- gelijke zendingsschool onder een hulpprediker niet de aangewezen plaats is om de toekomstige zelfbe- stuurders voor hun bestuurstaak op te leiden.

Op deze wijze worden de Mohamedaansche kinde- ren weer achtergesteld. Het kan toch niet de bedoe- ling zijn, dat zij de christelijke school onder directie van een hulpprediker zullen bezoeken.

Waarom, zoo vraagt schr., staat het bestuur toe, dat de zending zich in de eerste plaats wendt tot de door Mohamedanen bestuurde radjaschappen en daár haar christianisatiewerk aanvangt en een in- dringingssysteem toepast, dat de Mohamedanen ont- stemt, Mohamedaansche propaganda, een antithese en een schoolstrijd kan scheppen? Doch de voor- naamste vraag, afgescheiden van alle principieele geschillen, is, of dit volksonderwijs, zooals het door de kerk gegeven wordt, werkelijk volksonderwijs is en of het dit kan worden.

En dan spreekt schr. eerst over de onderwijzers, wier gehalte over 't algemeen droevig is, zooals niet anders te verwachten is bij een volk, waar „de christianisatie een negatieve uitwerking op de volks- ziel heeft gehad.” „De Rottinees is hier smerig, drankzuchtig, in hooge mate valsch en onbetrouw- baar, ambieert zoo eenigszins mogelijk een baantje.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog- Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

HOOFDDEPÔT voor NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

Joaillerie Artistique

J. STELTMAN

BIJOUTIER - ZILVERSMID

Noordeinde 42^a - Telef. H 8902

'S-GRAVENHAGE

Uitsluitend Artistieke Modellen

in

Bijoux en hand-zilvermeedwerk

Lees de gunstige persbeoordeelingen in de verschillende Dag- en Weekbladen.

MAISON LUERS FRÈRES

HOFLEVERANCIERS

Paleisstraat 6 Amsterdam

BED-, TAFEL- en HUISHOUDLINNEN

tegen, naar verhouding der tijdsom- standigheden, billijke prijzen.....

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

Brood - Beschuit - Banket

DENS' Schoenenmagazijn

SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.

Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Elegante Modellen. - Goede Pasvorm.

Uitsluitend EERSTE KLAS Fabrikaten.

Verhuizen - Meubels bewaren

E. J. VAN SCHAICK

Boothstraat Utrecht

waarin hij geen handenarbeid behoeft te verrichten en het christelijk vernis — waarop hij zich gaarne laat voorstaan — ligt slechts zeer dun en oppervlakkig over zijn ongewassen ziel verspreid. Uit deze menschen recruteerde de kerk in hoofdzaak de inlandsche leeraars en onderwijzers." Door ondervinding wijzer geworden, zijn op de opleidings-school te B a a ook plaatsen opengesteld voor Timoreesche en Aloreesche jongens.

Waar volks- en godsdienstonderwijs zoo nauw verbonden zijn, beïnvloedt een minder goed gehalte der godsdienstleeraars ook dadelijk het volksonderwijs. En over dat minder goede gehalte wordt door bestuursambtenaren en hulppredikers geklaagd. Het gehalte der onderwijzers, die niet tevens als godsdienstleeraar optreden, is ook vaak slecht. Velen hebben geen enkele acte van bekwaamheid, terwijl hun mentaliteit veel te wenschen laat: oplichterijen, diefstal, vexaties komen herhaaldelijk voor. Hun „onderwijs" is vaak beneden alle critiek, waartegenover echter dadelijk dient gesteld, dat hun betaling meestal treurig is: van onderwijzers met tien of vijftien gulden inkomen per maand mag men waarschijnlijk niet te veel paedagogische bekwaamheid verlangen." Ook is het een fout om Inl. leeraars, die tevens als schoolhoofd optreden, slechts een soort toeslag op hun traktement te geven. Voor zulke menschen wordt het onderwijs bijnaak. En ondanks het steeds minder wordende gehalte der onderwijzers zijn er geen onderwijzers om de in 1916 en 1917 „op hoop van zegen" in primitieve streken opgerichte scholen te consolideeren. Uitzondering is het niet, dat een onderwijzer een jaar en langer geheel alleen een school met 150 leerlingen moet „drijven". Het logisch gevolg daarvan is, dat de onderwijsresultaten zeer freurig moeten zijn, temeer daar het mutaties, ontslag en straffen regent.

Het is dan ook de vraag, of de kerk, toen ze de onderwijsregeling aannam, zich wel voldoende rekenschap heeft gegeven van de hieraan voor haar verbonden gevolgen. Het is volstrekt niet zeker, dat het gouvernement of het landschap met openbaar of neutraal onderwijs een gelukkig figuur zou gemaakt hebben, maar de kerk heeft zich in deze materie zelf voor de leiding van het onderwijs aangeboden.

De vraag naar onderwijs neemt voortdurend toe en kan in deze nog zoo onvolledig bekende streken een prachtig pacificatiemiddel zijn, maar dan dient dit onderwijs goed en op de toekomstige economische behoeften en ontwikkeling van het volk gebaseerd te zijn.

Daartoe is noodig een goede en nieuwe opleiding, zoodat er niet met ontoereikende en inferieure krachten gewerkt moet worden, en verder een uniforme, goede en behoorlijke betaling. „Gebroken dient te worden met het systeem, dat inlandsche leeraars en geeroes djamaat, zoo zij slechts eenigermate geschikt zijn, tot schoolhoofd moeten worden benoemd. Dat is hun werk niet, althans niet hun eigenlijk werk, waarvoor zij bij uitstek zijn opgeleid. Godsdienstonderwijs en volksonderwijs zijn tenslotte zeer verschillende zaken."

In het laatste artikel breekt schr. een lans voor een ander onderwijs dan het thans gegevene. Het onderwijs dient volgens hem zakelijk en practisch, niet schoolsch en theoretisch te zijn.

Lezen, schrijven en rekenen in den meest eenvoudigen vorm moeten niet meer dan hoogstens enkele uren per dag in beslag nemen; de rest besteed worden aan hoofdzakelijk practisch onderwijs: grondbewerking, bemesting, plantwijze, intensieve cultuur, nuttige bevolkingscultures, gebruik van eenvoudige landbouwwerktuigen, eenig begrip van veeteelt, enz. enz.

En dan brengt schr. in herinnering wat resident G o n g r i j p wist te bereiken in het achterlijke R e m b a n g op bemestingsgebied en de schitterende resultaten door den regent van Karanganjer met de verbetering van den veestapel verkregen.

Landbouwonderwijs op de volksschool is voor de kinderen van heel wat meer belang dan bidden en bijbellezen. Laten we denken aan het O r a e f l a b o r a, en laten we bedenken, dat we deze primitieve en achterlijke, maar daarom volstrekt niet onwillige of bedorven volkeren geen grooter zegen kunnen brengen dan het w e r k e n, dat tot economischen wasdom brengt.

Zoodra de kinderen op de scholen leeren: orde, tucht en werken, zullen die volksscholen ook w e r k e l i j k volksscholen blijken. Op het oogenblik kunnen ze zich dat predicaat nog niet toevoegen.

Over den Volksraad.

In het *Soer. Hbl.* bespreekt de heer J. G. B o o n de verkiezingen voor den Volksraad, en werpt naar aanleiding van de Philippine Assembly en den door deze vergadering verrichten arbeid een blik in de toekomst en meent, dat, waar de Inlander in zijn politieke verwachtingen berghooge sprongen maakt, binnen een korten tijd de Inlandsche leden van den Volksraad, gesteund door eenige Europeesche „streber" uit hun midden, zullen aansturen op het verkrijgen van wetgevende bevoegdheid.

„Het zal dan noodig zijn, dat we een krachtige regering hebben, welke zich niets aantrekt van een lawaaiig doend bevolkingsgroepje, zich noemende „intellectueelen", dat hunkert naar het moment, dat Nederland, door zich terug te trekken uit deze gewesten, de hinderpaal opheft, welke die jong-Indiërs steeds gescheiden houdt van hun prooi: den eenvoudigen tani."

De min of meer intellectuele Inlander, stammende uit een miniscuul klein deel der Indische bevolking, zoo iets als 1/100 pct. van het geheel, wenscht zoo spoedig mogelijk een volmaakte onafhankelijkheid, voor het bereiken waarvan nog eenige jaren Nederlands hulp noodig is. Schr. hoopt, dat die onafhankelijkheid eens bereikt zal worden, doch meent, dat het tempo niet te snel moet gaan. „Wij gelooven — aldus de schr. — dat het nuttig zal zijn voor Indië, dat het op de lange reis, voerende naar de onafhankelijkheid, welke niet van avonturen ontbloot zal zijn, geleid en gesteund zal worden door een krachtige en vriendschappelijke Nederlandsche hand tot de top van den steilen berg bereikt is."

En verder schrijft de heer B o o n de volgende behartigenswaardige woorden: „Moge de volksraad zich toonen een waarschijnlijk instituut van opvoeding, voor zich zelve en voor het Nederlandsch-Indische volk, dat hij heet te vertegenwoordigen; moge de volksraad, nu de eerste schrede is gezet op de lange en steile helling, die naar de Indische vrijheid voert, zich plechtig voornemen een bezadigd en kalm tempo in te zetten, dat voortdurend behouden kan worden en dat, dank de rationeele training, voor versnelling later vatbaar is. Aan de regering om door een oordeelkundige aanvulling der gekozen leden aan het nieuwe lichaam een fond te geven, dat het geheel geschikt maakt om met succes de eerste schreden te doen bergopwaarts."

„Slechts hij, die maat houdt, zal zijn doel bereiken. Dit geldt voor het individu als voor de gemeenschap."

Suriname.

Gouverneur S t a a l heeft de nieuwe zitting van de Koloniale Staten op den 14en Mei geopend met een rede, waaraan wij het volgende ontleenen:

5. Meer dan in vorige tijdperken heeft Suriname in het afgelopen jaar den invloed van de wereldverstoring ondergaan. Mogen wij ons gelukkig prijzen, dat de toestand in Suriname nog gunstig genoemd mag worden in vergelijking met wat wij elders, ook in de landen die buiten den oorlog bleven, waarnemen, toch heeft zich in den laatsten tijd ook hier de ongunst sterker doen gevoelen.

8. Teleurstelling is ook aan het Bestuur niet vreemd gebleven. De talrijke pogingen om door invoer van buiten te voorzien in de behoefte aan voedingsmiddelen, leverden meestentijds niet de verwachte uitkomsten op; gegronde hoop werd vaak vernietigd door de harde zekerheid van vergeefsche moeite.

9. Ook op ander gebied bleef teleurstelling niet uit. Dat plannen, waarvan ik bij mijn vertrek herwaarts de verwezenlijking nabij achtte, voor een deel verlieden en voor een ander deel ten gevolge van de tijdsomstandigheden nog niet tot uitvoering konden komen, was voor mij een groote tegenslag. Toch is er geen reden den moed te verliezen. Nog kort geleden mocht ik vernemen, dat de belangstelling voor Suriname in Nederland wakker blijft en uitstel slechts geduldsoefening, geen afstel beteekent.

12. Mocht verleden jaar vermeld worden, dat de cacao-opbrengst in 1916 gerezen was met ruim 4000 balen, 1917 vertoonde een nadere toename met 3730 balen. De prijzen waren echter doorlopend laag. Daar de cacao niet lang bewaard kan worden en zich slechts zeldzaam de gelegenheid tot verscheppen naar Nederland voordeed, was het product in hoofdzaak aangewezen op de Amerikaanse markt, die lage prijzen bood. De partijen, die naar Nederland verzonden konden worden, maakten uitstekende prijzen.

13. Ook de koffie-oogst, die in 1916 den oogst van het voorafgaand jaar met 1555 balen overtrof, gaf in 1917 andermaal een ruimer beschoot van 7815 balen. De vooruitzichten van het loopende jaar zijn zeer goed; zelfs mag een buitengewone opbrengst verwacht worden. Begin 1917 waren de prijzen nog goed. Gebrek aan gelegenheid tot verschepping, het uitvoerverbod in Nederland, de aldaar vastgestelde prijzen, de veel lagere markt te New York en de stijgende kosten van vracht en verkoop, hadden tengevolge, dat de inkomsten in sterke mate daalden. Groote partijen koffie zijn opgeschuurd moeten worden. De Surinaamsche Bank heeft zich bereid verklaard aan de daaruit voortvloeiende geldelijke bezwaren tegemoet te komen door het verlenen van voorschotten op onderpand van koffie.

14. De suiker-aanplant die in 1916 nog 1.700.000 K.G. suiker minder opleverde dan in 1915, ging in 1917 vooruit met een opbrengst van 1.328.000 K.G. meer. De prijzen waren zeer goed, maar de hoge kosten van bedrijf en vervoer drukten op de geldelijke uitkomsten. De vooruitzichten van het

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
 Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682
Ruime Keuze
Zomerstoffen en Blauwe stoffen
Matige Prijzen.

R. Weymberg & Co
Hofmannciers
 MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.
Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, ROTTERDAM, UTRECHT, LEIDEN, ZAANDAM,	Leidschestraat De v. Swindenstraat Ferd. Bolstraat Nieuwendijk Binnenweg Mariaplaats Boliermarkt Damstraat	DELFT, 's-HERTOGENBOSCH, MIDDELBURG, EINDHOVEN, MAASTRICHT, VENLO,	Markt Markt Snellesstraat Langedelft Rechtstraat Groote Staat Vleeschstraat
---	---	--	---

Hoogfijne Maatzaken
doch
geen tailleursprijzen

A. M. CORNELISSEN
 Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c
.SANITAIRE INSTALLATIËN.
VERLICHTING
VERWARMING
 Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

Het oog
 van de meest geroutineerde typiste heeft reeds lang ontdekt, dat de

Monarch
Wahl
schrijfmachine
ongeevenaard
is.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co
AMSTERDAM - ROTTERDAM.
DEN-HAAG

VAN RIJN & SCHILPEROORD
 Meubelfabrikanten.
 Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679
 'S-GRAVENHAGE.
 Desgewenscht worden alle soorten Meubelen naar tekening vervaardigd

gewas zijn vrij goed. Het tekort aan werkkrachten heeft echter een gedeelten nadeeligen invloed.

15. Aan rum valt weder een verminderde opbrengst en wel met 627.000 liter, te boeken.

16. De levendige bedrijvigheid in den kleinen landbouw heeft zich reeds afgespiegeld in toename van de oogst. Aan aardvruchten werd ruim 1.911.000 K.G. meer opgebracht, eene stijging namelijk van 2.308.200 tot 4.219.600 K.G. De zware regenval van de laatste tijden en de buitengewoon hooge springvloed hebben vooral aan den bovenloop der rivieren aan vele casave-aanplantingen schade toegebracht.

17. Voor maïs was het afgelopen jaar niet gunstig; de opbrengst bleef met ruim 605.000 KG. beneden die van 1916. De jongste regens belemmerden den groei van het jonge gewas.

18. Daarentegen werden meer dan 400.000 kossnoten boven het in 1916 bereikte aantal geoogst, terwijl ruim 39000 bossen bananen het oogstcijfer van 1916 deden stijgen tot ruim 563.000 en bijna 80000 bossen baccoven de grens van 1916 overschreden.

19. De kwakbereiding nam met ruim 50 pCt. in omvang toe; aan de aanvraag kon echter wegens onvoldoende levering van bittere cassaven niet voldaan worden.

26. In het boschbedrijf kan wederom gewezen worden op eene stijging van de balata-winning. Het hoge cijfer van 1916 werd in 1917 overschreden met 117.000 K.G. De uitvoer overtrof het miljoen K.G. (tegen ruim 900.000 in 1916) en bijzonder goede prijzen stunden de uitkomsten.

27. Hout en goud ondergingen ook in 1917 den nadeeligen invloed van de tijdsomstandigheden. Nochtans was de uitvoer van hout iets ruimer dan in 1916 en de opbrengst van goud iets hooger.

29. Bauxiet-ontginning wordt krachtig aangevat. Voor een onderzoek van landswege zijn twee mijn-ingenieurs herwaarts gekomen.

30. De waarde van den uitvoer beliep ruim een half miljoen gulden meer dan in 1916, terwijl die van den invoer steeg met f 1.735.000.

31. Het scheepvaartverkeer ondervond in 1917 nog grooter belemmeringen dan in 1916. Tegen 216 schepen met rond 443.000 M3. tonnenmaat in 1916, deden in het volgend jaar slechts 133 schepen met 183.000 M3. Suriname aan.

32. De terugvoer van immigranten stond ook in 1917 stil; nieuwe aanvoer kon, ondanks de daartoe aangewende onvermoeide pogingen en ondervonden medewerking van de Nederlandsche en Indische regering en van de stoomvaartmaatschappijen sedert de opening van de vorige vergadering niet plaats hebben. Het reeds tot zekerheid genaderd uitzicht op den aanvoer van 600 Javaansche arbeiders per stoomer „Siteobondo" moest tot dusver uitzicht blijven. Een woord van bijzondere dank aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië voor zijne krachtdadige behartiging van dit Surinaamsch belang mag niet ontbreken. Uit juist ontvangen berichten mocht mij blijken hoezeer de heer van Limburg Stirum onze pogingen om in den arbeidsnood te voorzien, steunt. Bemoedigend is het, dat naar het oordeel van de Indische regering het wezenlijk overwegend beletsel tegen regelmatig aanvoer van arbeiders gelegen is in den ongeregelde toestand van de scheepvaart. Indien een geregelde verbinding met Suriname met matige tusschenpoozen kan worden verkregen, mag ruime toevoer van arbeiders worden verwacht.

33. De bevolking nam in 1917 door natuurlijke aanwas toe met 1076 personen. De gezondheidstoestand was bevredigend. Het sterftecijfer was echter iets hooger dan in 1916, doch op zichzelf niet ongunstig, namelijk 18.1 op de 1000 inwoners.

* * *

De begrooting voor 1919 is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen, nadat tevoren ook de ontwerpen, strekkende tot verlenging in 1919 der opcenten op invoerrechten en inkomstenbelasting, waren aangenomen. Het ontwerp betreffende de buitengewone inkomstenbelasting werd aangehouden, doch zou vermoedelijk nog in de maand Mei behandeld worden, evenals de hernieuwing van het Bankoetdooi.

Een amendement, door C. v. R. op de begrooting voorgesteld, strekkende om het traktement van den griffier der Staten te handhaven zooals het thans is (f 5300) was tevoren aangenomen met 5 tegen 2 stemmen.

* * *

De Koloniale Staten hebben besloten om de behandeling der verordening strekkende om de buitengewone inkomstenbelasting wederom toepasselijk te verklaren voor 1919, nog een korten tijd aan te houden.

Hoewel in beginsel volkomen bereid deze belasting te verlengen, wenschten zij gaarne gelegenheid te hebben om nader de klachten te onderzoeken, dat de verordening in de praktijk onbillijk werkt. Aan

de belanghebbenden thans de taak om hun grieven spoedig bekend te maken.

Ook wenschten de Staten nader te onderzoeken, of, gezien de zeer kritieke toestand waarin de landbouw thans verkeert, de belasting ongewijzigd behoort te worden gehandhaafd.

* * *

De Surinaamsche begrooting voor 1918 is den 18n Juli in de Eerste Kamer behandeld, d. i. ruim 2 maanden nadat die voor 1919 door de Koloniale Staten is goedgekeurd.

Over de behandeling in de Eerste Kamer zou een boekdeel te schrijven zijn. De ruimte in dit Weekblad verplicht ons tot groote soberheid.

Zooals te verwachten was, heeft de heer van Kolkrachtig de handschoen voor Suriname opgenomen. Zeer veel van hetgeen hij gezegd heeft is ons bijzonder sympathiek en zal in Suriname met groote waardeering en erkentelijkheid gelezen worden. Zonder twijfel heeft hij gelijk, wanneer hij verklaart, dat de Indianen — deze oer-inwoners van Suriname — door het Bestuur der kolonie steeds schromelijk verwaarloosd zijn. De Minister antwoordde daarop, dat de Indianen z. i. niet anders dan in ethnographisch opzicht zeer belangrijke wezens zijn.

Hier tegen moeten wij opmerken, dat de Benedlandsche Indianen — die niet „dagreizen van de hoofdplaats" wonen — mooi op weg zijn alle belang voor den ethnoloog te verliezen.

De heer van Kol komt op tegen de beschuldiging door Minister Rambonnet aan het adres der Koloniale Staten geuit, welke beschuldiging aanleiding is geweest tot de ontslagneming der Staten. Wij hadden dit overigens verklaarbaar gebaar der Staten liever zien uitblijven. Zij hadden den bal kunnen terugkaatsen zonder het veld te ruimen. Niets ware hun gemakkelijker geweest dat aan te toonen, dat de heer Rambonnet niet op de hoogte is van de koloniale toestanden.

De heer de Waal Malefijt meent, dat de heer Rambonnet „allerminst de bedoeling heeft gehad om de Staten van Suriname te beleedigen." Maar dan waren Z. Excellentie's woorden (zie ons nummer van 11 Juli) al zeer ongelukkig gekozen. Hetzelfde geldt van hetgeen de heer Kleerekoper op 9 April in de Tweede Kamer (zie Handelingen, blz. 2219) zoo vrij was den Staten in de schoenen te schuiven in verband met hun standpunt ten opzichte van de Cultuurbank.

De meening van den heer de Waal Malefijt, dat conflicten als het collectief nemen van ontslag zouden worden voorkomen „indien gevolg gegeven ware aan het voorstel van de Suriname-commissie, om namelijk de begrooting in twee deelen te splitsen", deze meening is er geheel naast. Het conflict toch is niet ontstaan door iets, dat met de begrooting in verband staat.

De rede van den Minister heeft onze meening niet geschokt, dat het beter geweest ware het verleen van het oetdooi aan de Surinaamsche Bank over te laten aan de Koloniale Staten, na aan dit lichaam alle gewenschte inlichtingen te hebben verstrekt. Bij Kon. Besluit van 3 Juli is het oetdooi aan de Surinaamsche Bank verleend, terwijl de Kol. Staten (zie hierboven) voornemens waren de hernieuwing van het bankoetdooi nog in Mei in behandeling te nemen. Wij moeten het met alle bescheidenheid herhalen, dat het zoowel voor de Surinaamsche Bank als voor de Cultuurbank beter geweest ware, dat de Regeering niet had ingegrepen.

Ware het „non possumus" der Staten een „non volumus", dan ware er plaats voor den Minister om te zeggen: „sic volo, sic jubeo". Maar dit is zeker allerminst gebleken.

Wij stellen ons voor op enkele onderdeelen van het gesprokene in de Eerste Kamer in ons volgend nummer terug te komen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi-Oetomo en het Inl. Kiesrecht. Op eersten Paaschdag had te Solo een buitengewone bondsvergadering plaats. De Darmo Kondo vermeldt daarentrent o.m.: Een dertigtal afdeelingen was er tegenwoordig. De vergadering werd geleid door den Voorzitter van het hoofdbestuur, den heer Woeraningrat. De ochtendbijeenkomst was gewijd aan een bespreking der decentralisatie. Er werd van gedachten gewisseld over de verhouding der gemeenteraden tot binnen hunnen kring gelegen dessoas en over de opheffing van het dessoaverband binnen de gemeente. Deze zaken zouden nader in studie worden genomen.

In de avondbijeenkomst, waarbij mede enkele genoodigden, onder wie Dr. Hazen, tegenwoordig waren, en die ook werd bijgewoond door een honderdtal „losse leden" en belangstellenden, kwam in de eerste plaats het Inl. kiesrecht voor de gemeenteraden aan de orde. De Regeering heeft bij deze eerste schrede op den weg naar daadwerkelijke deelneming van de Inl. bevolking aan het eigen bestuur der gemeenten, van de inheemsche bevolking slechts hen tot het

MAISON VAN RIJN

Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Diners
van af 90 cent.

Meermalen bekroond. C. JENNER

J. F. A. FESEVUR

Militair- en Burgerkleedermaker.

Sarphatistr. 27 - Amsterdam

Telefoon NOORD 1907.

Uitrustingen voor Oost- en West-Indië

J. BRAND

Tailleur pour Dames.

Fourrures-Amazones

LA HAYE,

26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

Brood-, Beschuit- en Banketbakkerswinkel van J. J. MOOLENAAR.

Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der
KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK
LENSVELT NICOLA.

Téléphones H. 7169 4336

Maison Française

Madame BRISSAUD

..... Modes.....

..Robes et Manteaux..

136 NOORDEINDE

44 PIET HEINSTRAT

LA HAYE

T. B. VAN DER POL

Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage

Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

2de Hands Meubelmagazijn

J. C. FERON,

VEENKADE 20

DEN HAAG

STEEDS IN- EN VERKOOP.

Atelier voor herstellingen en veranderingen.

Gevestigd sedert 1880.

kiezerschap toegelaten, die o.m. voldoen aan het vereischte, dat zij Hollandsch kunnen lezen en schrijven, en een inkomen genieten van tenminste f 50.— per maand. Het onderwerp werd ingeleid door den heer *Sastrowidjono*, secretaris van het hoofdbestuur, die tevens het standpunt van dit bestuur nader toelichtte en verdedigde. De inleider betoogde het ongewenschte van zulk een beperking in de toekenning van kiesrecht aan de zonen van het eigen land, mede met een beroep op het bericht in *De Locomotief*, dat in geheel Semarang met een Inlandsche bevolking van 80 à 90.000 zielen, voorloopig slechts een 25 Inlanders waren gevonden, die in de termen van het kiezerschap vielen. De grens van f 50 per maand is, zoo betoogde spreker, veel te hoog, als vereischte tot kiesgerechtigheid der bevolking, terwijl het voor het kiezerschap geenszins noodig is, dat men Hollandsch kan lezen en schrijven. Het hoofdbestuur, — dat zich met de vereischten voor het passief kiesrecht voor de Inlandsche leden kon vereenigen, — was van meening, dat de eischen van het actief kiesrecht niet gehandhaafd konden worden en gaf in overweging tot de Regeering het verzoek te doen als vereischten voor het Inlandsche kiezerschap te stellen het bezit van het diploma eener Inlandsche school 2e klas en tevens een inkomen van minstens f 10 per maand. Voor het oogenblik, zeide de inleider nadrukkelijk, was hiermede te volstaan, daarmede te verstaan gevende, dat dit als eerste begin was op te vatten.

Van verschillende afdeelingen ontmoette dit bestuursvoorstel tegenstand. In het bijzonder tegen de samen koppeling van den census met het vereischte van een schooldiploma rezen bezwaren. Deze dubbele eisch, zoo betoogden verschillende sprekers, sluit een ieder uit, die geen schoolopleiding heeft gehad, wellicht daartoe nooit in de gelegenheid is geweest, en die niettemin in ontwikkeling en in maatschappelijken welstand stellig niet de mindere is van hen, die zulk een schoolopleiding wél genoten. Neem een man als *Tasripin* te Semarang, aldus de afgevaardigde van de Semarangse afdeeling, die zich een fortuin verzameld heeft en die daarbij waarlijk wel het noodige doorzicht getoond heeft, zoo iemand sluit gij met uw dubbelen eisch van het kiezerschap uit, daar hij geen diploma van een Inlandsche school 2e klasse heeft. Van verscheidene zijden werd er daarom op aangedrongen, dat voor het kiezerschap niet de dubbele eisch van een schooldiploma en een welstandsgrens zou worden gesteld, doch het alternatief van een welstandsgrens — die een der afgevaardigden op een inkomen van f 25 per maand bepaald wenschte te zien —, of het diploma van een Inlandsche school 2e klas. Voor het Nederlandsch als vereischte voor het kiezerschap nam geen der afgevaardigden het op. Het hoofdbestuur, bij monde van den heer *Sastrowidjono*, verdedigde het tweeledige vereischte van welstand en schoolkennis, met een beroep op de wenschelijkheid, dat de kiezers door een zekere mate van ontwikkeling in staat moeten zijn zich over de openbare zaken een oordeel te vormen. Voor de welstandsgrens was, zoo werd toegegeven, bezwaarlijk een vaste maatstaf aan te geven; men kon met evenveel recht f 7.50 per maand als f 10 als de meest gewenschte grens beschouwen, doch het was in deze wenschelijk om een rond getal als eisch te stellen. Het lot van het voorstel van het hoofdbestuur zou, bij stemming, afgaande op de besprekingen, lang niet zeker zijn geweest. Daar toe kwam het evenwel niet. Naar aanleiding van een opmerking van den afgevaardigde van Poerwakarta, die er op wees, dat het voorstel van het hoofdbestuur de afdeeling eerst enkele dagen voor de bondsvergadering had bereikt, zoodat de afdeelingen, althans die te Poerwakarta, niet in de gelegenheid waren geweest het voorstel in behandeling te nemen, en hij derhalve bij een stemming blanco zou stemmen, werd besloten het kiesrecht-voorstel aan te houden tot de volgende, over twee maanden te houden bondsvergadering.

Vrijheidsbelemmering. In de *Sinar Djawa* protesteert *Semaoen* in krasse bewoordingen tegen het beboeten door den Landrechter van eenige pandhuisbeambten te Soerabaja, die een demonstratie gehouden hadden, en nog erger dat deze beambten middels schorsing administratief gestraft werden. In stede van „belhamels” zooals de autoriteiten hen noemden, verdienen zij den naam van „dappere strijders” en de een of andere orde van de *Sarikat Islam*. Dan stelt hij de vraag: of gouvernementsbeambten buiten dienst niet vrij mochten zijn in hun doen en laten? Indien het Gouvernement den ambtenaren en beambten het burgerrecht wilde onthouden, zouden zij tot instrumenten verlaagd worden. Tenslotte doet hij het dringend verzoek aan *Tjokroaminoto*, als voorzitter van de *Centrale Sarikat Islam*, om overal, waar S. I. afdeelingen bestaan, protestvergaderingen te doen houden tegen deze ergerlijke vrijheidsbelemmering, den wensch uitsprekende, dat op deze vergaderingen ook leden zouden worden toegelaten van alle andere vereenigingen van onderdanen en ondergeschikten.

Pestbestrijding. Z. Mohamad komt in hetzelfde blad (*Sinar Djawa*) er tegen op, dat bij de pestbestrijding de huizen omver gehaald moeten worden. Hij geloofde ook wel, dat de pest door ratten wordt overgebracht, maar niet door vlooiën, want hij heeft nog nooit een rattenvloot op een menschenlichaam of in een of ander meubelstuk gezien. Hij tart de

pestdoktoeren om dit tegen te spreken, en vermeent, dat eerder de ziekte wordt overgebracht door bevuiling van het eten door pestzieke ratten. Wenschelijk ware het daarom en veel goedkooper om aan iederen huisbewoner een etenskast te verstrekken. Wat het omverhalen van de huizen betreft, aangetoond is niet, dat de pestziekte in het eigen huis is ontstaan, wel dat de ratten zich daardoor verspreiden, en zoo zich daar onder besmette bevonden, deze dan de besmetting naar andere plaatsen overbrengen. Boven genoemde maatregelen maken den armen dessabewoner het leven ondragelijk. Hij wordt gedwongen om een koeliecontract voor Deli aan te gaan, alwaar vele krachten benoodigd zijn.

Bewijs van Wantrouwen. In de *Pewartia Deli* wordt het gelaakt, dat op venduties, wanneer vuurwapens verkocht worden, met luider stem wordt aangekondigd, dat Inlanders en Chineezers die niet mogen kopen. Hij acht dit voor deze rassen tegenover de andere een vernedering en ook voor de Regeering niet goed, daar het voor de andere naties een bewijs is, dat zij haar eigen onderdanen niet vertrouwt. In naam der Inlanders roept hij de Regeering toe: „Neem toch alles weg, wat het hart van den Inlander doet bloeden. Hij is u werkelijk trouw, als u hem als uw eigen kind beschouwt en behandelt. Laat u niet verblinden door het gebeurde in Djambi en Tapanoeli. Wanneer voldoende onderwijs wordt gegeven, zullen dergelijke dingen niet meer gebeuren.”

Rechtvaardigheid. De *Neratja* maakt er melding van, dat een adjunct-Inspecteur van het Inlandsch onderwijs tegenover drie Inlandsche onderwijzers door den Directeur van Onderwijs in het ongelijk werd gesteld. Abdoel Moeis geeft daarover zijn vreugde te kennen en zegt aan het adres der Regeering, dat rechtvaardigheid de vaste bodem is van het huis van den staat; het gevolg daarvan zal zijn, dat de onderdanen haar het vertrouwen zullen schenken en haar eerbiedigen, al zal zij hierdoor ook een weinig afstand moeten doen van hare grootheid.

Leerlicht gewenscht. In de *Djawa Tengah* wordt betoogd, dat het noodig is, dat leerlicht in N.-I. wordt ingevoerd. Dit is de eenige manier — al zoo de schrijver — om de kinderen op de scholen te krijgen en de ouders te dwingen hunne kinderen onderwijs te doen geven. Slechts moest de Regeering vrijlaten de keuze van het onderwijs en van de te bezoeken school.

De Sumatra-opstand. In de *Pewartia Deli* is *Flora* het eens met het oordeel van de heeren professor *Dr. Snouck Hurgronje*, *Dr. Hazen* en *Liefrinck* omtrent de oorzaken van den opstand in Sumatra. Schrijver is benieuwd, hoe daarover in de Tweede Kamer zal worden gesproken en welke maatregelen genomen zullen worden om verder kwaad te voorkomen. Hij geeft in overweging: 1e. de thans aanwezige bestuursambtenaren door andere te vervangen; 2e. de tegenwoordige bestuursopvatting in diër voege te veranderen, dat de domme bevolking zal inzien, dat de bestuursambtenaar geen werktuig is, dat den Inlander druk en zorg veroorzaakt, maar een leeraar zal zijn, die lief heeft en vertrouwen schenkt; 3e. een rem te maken tegen de overmatige macht van den bestuurder en die rem terstond in werking te brengen, zonder de komst van een regeeringsambtenaar te behoeven af te wachten.

Minder Liefhebberij voor B.B. In de *Neratja* wordt opgemerkt, dat een betrekking bij het Binnenlandsch Bestuur niet meer zoo gewild is bij de Inlanders, ten eerste omdat er zoovele chefs zijn, die even zoovele gevaren voor hen zijn, ten tweede, omdat men in dezen tak van dienst slechts een werktuig is, dat de vrijheid mist om voor recht en waarheid op te komen.

Volksraad-Prottestvergadering. In hetzelfde blad (*Neratja*) wordt melding gemaakt van een protestvergadering te Batavia — en zulks niettegenstaande de zware overstroming — over het bezigen van het Hollandsch en niet het Maleisch, als voertaal in den Volksraad. De heer H. A. Salem hield hierover een lezing. Hij kwam tot de volgende gevolgtrekkingen: 1e. dat deze bepaling in strijd was met de ethische politiek der Regeering, die daarbij de rechtvaardigheid uit het oog had verloren; 2e. ook dat zij in strijd was met het doel der decentralisatie; 3e. dat zij niet billijk en niet logisch was, daar de Regeering toch de kennis van het Maleisch als eisch had gesteld voor hare ambtenaren en allen, die met haar in aanraking kwamen. Wat betreft de eisch van de kennis van het Nederlandsch voor den kiezer, daaromtrent verklaarde hij, dat ook deze onrechtvaardigheid in strijd was met de bedoelingen der decentralisatie; ook was die onbillijk, zoolang de bevolking niet door de Regeering in voldoende mate in de gelegenheid gesteld werd om die taal aan te leeren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Eendracht. In de *Neratja* schrijft H. A. S. aan zijn landgenooten (de Chineezers) om zich meer en beter aan te sluiten, zijnde de eenige manier om te verkrijgen: 1e. gelijkheid van positie, van rechten, van strafwetgeving en vooral het recht om mede te kunnen beradslagen over de zaken betreffende 's lands huishouding; 2e. onderwijs en vooral het zoo noodige hooger onderwijs.

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.— per couvert
Diner Concert. . . f 6.— idem.
Souper Concert . f 3.— idem.

„CAFÉ CONCERT”
Café Complet. f 1.25 p. p.
DE DIRECTIE.

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Hotel Paulez,
Korte Voorhout :: Den Haag.
Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur
Afternoon-Tea-Concert.
DE DIRECTIE.

Restaurant „DE TWEE STEDEN”
DEN HAAG.
Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.
Lunch f 2.50 — Diner-Concert f 4.— — Thé complet f 1.—

Grand Hotel Restaurant
„Central”
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOFLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren
Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: AMSTERDAM Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Intero. Tel. 389. Tel. 280.
Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
Voor Export speciale conditiën.

HET CENTRUM PARKSTRAAT 91a DEN HAAG.....
Lancia en Jackson Automobielen
Garage, dag en nacht geopend.
Reparatie-werkplaats.
Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

Anti-Westerling. P. Chinaman schrijft in de *Djawa Tengah* dat Ned.-Indië thans in hoogen nood verkeert. En toch houdt de stroom van Westerlingen naar deze gewesten niet op, wat te verklaren is uit het feit, dat zij zich weten toe te eigenen, wat Indië oplevert en feitelijk het deel moest zijn van de inboorlingen, die echter hier steeds het kind van de rekening zijn en blijven. Er is z.i. maar één middel om den stroom te stuiten: n.l. dat de landskinderen zich krachtig vereenigen om te beletten, dat de Westerling den Inlander zijn deel ontnemt. De landskinderen weten dit ook wel, maar de meesten hunner zijn loontrekkenden van de Westerlingen, waardoor zij de kans ophopen om broedeloos gemaakt te worden, indien zij tegen hunne loongeverers ageeren. Zij moeten daarom beginnen met zich vrij te maken, om evenals de Chineezers, zich een eigen bestaan te verzekeren. In de eerste plaats is hiervoor noodig kapitaal. Maar wanneer en hoe zullen de landskinderen dit verkrijgen?

Unificatie van Belasting. Dezelfde schrijver meldt in hetzelfde blad (*Djawa Tengah*) van verschillende zijden vernomen te hebben, dat in 1919 unificatie van belasting zal worden ingevoerd. Hij verheugt er zich over en constateert, dat nu de Inlandsche ambtenaren ook een rekening van het Gouvernement zullen krijgen, die zij liever zullen betalen dan de rekeningen, die hun door de *mandoers* van *toko's* gepresenteerd worden. Maar — zoo gaat hij voort — die ambtenaren zullen tot vereffening van die belasting opslag van tractement vragen. Doch de kleine man, tot wien moet hij zich om opslag wenden, om mede tot vereffening te komen? Toch — meent schrijver — is deze unificatie billijk en rechtvaardig, als de Regeering maar voortgaat met rechtvaardig te zijn en aan alle ingezetenen gelijkheid van rechten verleent voor de gelijkheid van plichten, welke hun wordt opgelegd.

Moeilijkheden. In de *Warna Warta* wordt aangehaald dat wijlen de heer M. van Geuns in een zijner laatste geschriften den wensch had uitgesproken, dat er iemand zou zijn, die goed op de hoogte was van Ned.-Indië's nooden en behoeften. De schrijver — *Darah Hindia* — verklaart, dat deze wensch niet vervuld kan worden, omdat zoo iemand in Holland niet te vinden is. Wel in Indië, bij honderden zelfs. Maar is het der Regeering ernst met naar zoo iemand te zoeken? vraagt hij. Neen, is dan zijn antwoord. Zij geeft o.a. een Volksraad, waar om een Parlement gevraagd werd. Zouden de Hollanders zich niet schamen om samen te werken met iemand, die niet zuiver wit van kleur is? Tot antwoord moge dienen, dat rassenverschil nog steeds gehandhaafd wordt. *Darah Hindia* geeft toe, dat de Regeering thans, in de bevolking in Indië tot bewustzijn gekomen is en eischen durft stellen, in een moeilijke positie verkeerd. Zij is tusschen twee deelen der bevolking geknepen, die tegenstrijdige belangen en wenschen heeft. De bevolking in Nederland wenscht, dat Indië, steeds onder Nederlandsch gezag zal staan, opdat Indië dan steeds in haar nooden zal voorzien. De bevolking in Indië daarentegen wenscht een vrij Indië en dat de baten van Indië slechts voor Indië gebruikt zullen worden. Een Regeering, die naar één van de beide zijden overhelt, komt noodwendig in moeilijkheden.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Zal Japan daadwerkelijk ingrijpen?

Na lang wikken en wegen schijnt Japan besloten te hebben in Siberië in te grijpen. Men weet dat dit niet alleen afhangt van 't inzicht der Regeering te Tokio; Noord-Amerika vreesde een te grooten invloed van Japan in China en in den Stillen Oceaan, maar 't verlangen om Duitschland met alle middelen te lijf te gaan en zodoende de oorlogskansen ten gunste van de geallieerden te doen overslaan heeft waarschijnlijk president Wilson en zijn mederegeerders er toe gebracht de overwinning van de Centralen hooger aan te slaan, dan de toekomstpolitiek in 't verre Oosten, althans Washington heeft zijn bezwaren tegen een Chineesch-Japansche expeditie naar Siberië opgegeven, legers van den Mikado zullen, naar nu verzekerd wordt, door China heen en met Chineesche troepen samen naar West-Azië en Oost-Europa aanrukken.

Dit treft samen met groote gebeurtenissen, die bij 't nemen van 't besluit bekend waren, maar ook toevallig met andere, die alle te zamen de verwachting bilijken dat het beslissend oogenblik in 't ongekend grootsche wereldgebeuren nabij kan zijn.

Oostenrijk is in Italië, Turkije in Egypte tot stilstand gekomen. Aan de Moermankust treden de Engelsen en Fransen met meer energie en gevolg op dan hun in Griekenland mogelijk is geweest. De Tsechoslowaken pakken de soviëtroepen flink aan. Een groote spoorwegstaking in Rusland, de moord op den Duitschen gezant, graaf Mirbach te Moskou en die op den ex-tsaar te Jekaterinenburg, verwikkelen den toestand op een wijze, die Duitschland zeker niet welkom kan zijn. Een combinatie van Amerikaansche bankiers biedt China gelegenheid aan om een uitweg uit zijn geldnood te vinden. Hawai komt zelfs een loodje bijdragen door de Duitschers uit zijn gebied, in den Stillen Oceaan, te verwijderen, met Zoutmeerstad als interneeringsoord. Bij dit alles voegt zich het succes der Entente-legers in Frankrijk. Terwijl Duitschland van zijn bondgenooten daar maar luttel bijstand te verwachten heeft, terwijl 't daarentegen aan de Oostenrijksche en Turksche fronten zelf kracht zou willen bijzetten, terwijl 't in 't Russische reuzengebied de taak zou wenschen te ver-

vullen die de soviëtroepen, door gebrek aan militairen geest, niet bij machte zijn te verrichten, wordt in 't Westen plots een druk uitgeoefend waardoor het er al troepen te kort komt, en kondigt Japan een offensief in Siberië aan, waardoor daar eveneens een te kort aan defensieve kracht kan ontstaan.

Volgens de berichten, waarover wij tot nu toe beschikken, is 't besluit in Japan nog niet stellig uitgesproken, maar neigde de regeering zeer sterk in die richting. Indien 't er toekomt zal Japan geen inmeniging van anderen in de te nemen strategische maatregelen en te voeren oorlogspolitiek gedoogen, en 't zal bij alles zeker ook bedacht zijn op zijn toekomst.

Wel staat ons een groote verandering van de staatkundige wereldkaart te wachten! Bijna alle rijken zijn in den oorlog betrokken, allen hebben hunne verlangens, hunne verwachtingen, hunne begeerten. En de rijken, die zich niet bij een der oorlogspartijen aansloten, kunnen niet met zekerheid zeggen dat hun gebied buiten die begeerten valt, terwijl zij zelf wellicht ook nog verwachtingen hebben betreffende de eindschikkingen. Bovendien komen tusschen de verlangens en berekeningen der regeeringen door, de wenschen van revolutionaire partijen nog meer vraagtekens, omtrent de staatkundige verdeeling van alle werelddeelen, op de toekomstkaart plaatsen.

Zou de bedoeling, om dit zoo te bewerkstelligen, dat daarin geen bron voor nieuwe oorlogen zal zijn gelegd, te verwezenlijken zijn? Hoe meer er meedeelen, hoe minder tevreden te stellen zijn.

De joden in Palestina.

Den 6en Juni werd te New-York 't eerste Palestina congres van joodsche arbeiders gehouden, om 't Palestina vraagstuk te bespreken. 250,000 leden waren er door 380 gedelegeerden vertegenwoordigd. 't Congres nam de volgende motie aan.

Palestina moet een internationaal gewaarborgde joodsche republiek worden. De soevereiniteit zal, totdat de vorming van een joodsche meerderheid in 't land zal zijn verkregen en verzekerd, door den volkerenbond worden uitgeoefend, waarvan ook 't joodsche volk deel zal uitmaken, ofwel door een internationale commissie, waarin ook een door het joodsche volk gekozen vertegenwoordiger zitting zal hebben. Palestina moet volledige burgerlijke, religieuze en politieke vrijheid krijgen en een democratie worden met volkomen plaatselijk zelfbestuur en nationale autonomie.

Ieder spreekt zoo voor zich zelf. 't Congres vergat de plaats te omschrijven die de tegenwoordige niet-joodsche bevolking in de republiek is toegedacht, of als deze opgesloten ligt in de aangegeven formule, zou zij die zijn van de achtergestelde en terzijde gestelde partij. Is dit wel een democratische gedachte ten opzichte van 't volk dat langer in Palestina woont dan eenig Europeesch volk in zijn vaderland, en zeker veel langer dan de Amerikaansche joden in hun land? 't Congres eischte verder de toelating van een joodsche vertegenwoordiging op 't a.s. vredescongres, en het wil een congres van joodsche arbeiders over de geheele wereld bijeen roepen.

De dienstplicht in Canada.

Canada had zich bij de dienstplichtwet neergelegd, al was zij in 't Fransche gedeelte van 't land niet populair. Een vonnis van 't Hof van Alberta heeft echter weer ineens onrust doen ontstaan. Het maakte uit dat 't regeeringsbesluit, dat vrijstelling van den dienst afschafte, als ongeldig is te beschouwen. 27 boeren uit Ontario, die reeds ingelijfd waren, hebben dadelijk tegen de inlijving protest ingediend, velen zouden dit voorbeeld volgen.

Zal 't opperste gerechtshof 't besluit van 't Hof van Alberta bekrachtigen? Dan wordt de toestand zoo ingewikkeld geacht, dat Borden en de andere Canadeesche ministers, die voor de Rijkconferentie in Londen toeyen, naar Toronto zouden terugkeeren.

Lief land.

Volgens berichten uit Addis Abeba, in Abessinië, is door een bijeenkomst, welke door vele duizenden werd bijgewoond, het ontslag van alle ministers en de samenstelling van een nieuw kabinet geëischt, bestaande uit Ras Taffari en Titaurai Apte Giorgis. Bovendien werd de inhechtenisneming van de ministers verlangd.

De keizerin stemde toe in 't ontslag van de ministers, doch weigerde de ministers te doen arresteeren. Niettemin werden deze ten gevolge van nieuwe onlusten toch in hechtenis genomen. De „Daily Telegraph” die 't bericht brengt voegt er, zeker niet ten onrechte, aan toe: de toestand is duister.

Zooals men weet heeft de keizerin zich niet lang geleden door een staatsgreep op den troon gebracht, en werd toen de regeering ook plots 't onderst boven geworpen. Voor die toestanden zou men voorheen hebben gezegd; daarvoor moet men in Abessinië of Zuid-Amerika zijn. Maar sedert heeft Rusland getoond dat zij voor Europa ook nog niet tot 't verleden behooren.

Nieuw-Zeeland en de vredeseischen.

Bij een te Londen aan den eersten minister van Nieuw Zeeland, Massey, en zijn minister van financiën, Ward, aangeboden gastmaal, hielden deze ministers redevoeringen, die zich sterk dreigend tegen Duitschland richtten voor 't geval de entente de oorlog wint. Massey sprak de hoop uit dat er bij de vredesonder-

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve - 11,595,462.-
Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabain, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

V. A. K.
(Vereenigd Assurantie Kantoor)
J. M. VAN DER VEGTE. - - E. A. VAN KAPPEN.
ASSURADEURS en ASSURANTIEBEZORGERS.
Plein 17a Den Haag
Tel. H. 2872. - Tel.-Adres: „Veraska”.
Bankiers: Nederlandsche Handel Maatschappij.
Accepteert direct op Beurspolis Verzekeringen tegen transport, molest, brand en diefstal, en belast zich met de bezorging van alle soort Assurantiën, geene uitgezonderd, op elk gebied.
VRAAGT ONZE OFFERTEN.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering
N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage
Geeft 4,5% Schuldbrieven uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder Trustee-toezicht.

ARNOLD GILISSEN & Co.
Kneuterdijk 16 - Tel. Nrs. 5093 & 7219 - 's-Gravenhage
Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen
GELDEN à DEPOSITO.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.
Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam
Kapitaal f 29.362.100.—
Reservefonds - 19.475.000.—
Bijzondere Reserve - 2.000.000.—
— ALLE BANKZAKEN —

HAAGSCHE Assurantie..... **BRAND** enz. 1805
Compagnie voor **BRAND** van 1805
Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag
BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

handelingen voor zou worden gezorgd, dat aan geen deel van 't Rijk onrecht zou geschieden. In dit verband wees hij erop dat alle deelen in 't verleden hadden geleden tengevolge van Duitsche kuiperijen. Zij hadden de D. ontvangen als buren en vrienden, de Britsche onderdanen waren echter bedrogen.

Nooit meer konden Duitschers worden vertrouwd, er moeten middelen worden gevonden, openlijk of in 't geheim, om hun te beletten de positie terug te krijgen, die zij vóór den oorlog innamen.

Ward vulde dit betoog aan, door op 't gevaar te wijzen, van Duitschland opnieuw belangrijke strategische punten, als Samowa of Nieuw-Guinea te laten bezetten. Hij waarschuwde dat een politiek, die zoiets toeliet, de haat zou opwekken van ieder man, vrouw en kind in de koloniën.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Het Departement van Koloniën.

In „Eigen Haard” van 20 dezer geeft W. C. van Meurs het 16e vervolg van zijn artikelenreeks „Hoe wij geregeerd worden.” Schr. schetst hierin het Departement van Koloniën; vluchtig beschrijft hij de verschillende localiteiten, de administratieve indeeling, om vervolgens een overzicht te geven van den arbeid van het departement. Een portret van Minister Pleyte, benevens enkele illustraties vergezellen den tekst.

De journalen van Van Neck e.a.

Dr. A. C. Oudemans geeft in afl. 4 van deel V der 5e reeks van de „Bijdragen voor vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde” eene critische beschouwing over de reisjournalen (gedrukte zoowel als ongedrukte) van Jac. van Neck en anderen, over de eerste tochten naar Indië. Dr. O. toont in zijn studie aan, dat verschillende drukken onbetrouwbaar zijn; dat de uitgevers dier journalen niet geschroomd hebben er dingen bij te voegen, die in het oorspronkelijke verhaal niet voorkwamen; en dat ook de bekende verzameling uit 1646: „Begin ende Voortgangh van de Vereenigde Nederlandsche Geootroyeerde Compagnie”, waarin de voornaamste journalen en reisbeschrijvingen opnieuw zijn uitgegeven, niet te vertrouwen is in dit opzicht. De schr. die voor zijne beschouwingen veel bronnen heeft moeten raadplegen, klaagt over de moeielijkheid om ze te bekomen en betoogt de wenschelijkheid der oprichting van een centrale instelling, bij welke men kan informeren in welke bibliotheek hier te lande zich een bepaald boek bevindt. Een uitnemend denkbeeld o. i.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van de April-afl.: De bewakingsstelling, door J. B. van der Poll. — Nieuwe banen, door K. F. E. Gerth van Wijk. — Het veldhospitaal, door H. L. Roelfsema. — Eenige aantekeningen op het V. V. (slot), door D. Boeije. — De Legervereeniging, met Naschrift der redactie (welke haar instemming betuigt met het doel enz. der „Vereeniging ter verbetering van den maatschappelijken staat van den militair”). — Ons militaire schoonsel, door A. M. Siersevelt. — De administratie der Compagnie, door F. Treffers.

De Ingenieur.

Het jongste Nr. bevat een uitvoerig artikel (met afb. en uitslaande plaat) van Prof. ir. I. Franco, over eenige door de Nederlandsche Fabriek van Werktuigen en Spoorwegmateriaal gebouwde 4-cilinder Compound-locomotieven voor de Staatsspoorwegen op Java. Aan de totstandkoming van dit nieuwe locomotief-type heeft de schr. zijne medewerking verleend.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de rubriek jurisprudentie bevat No. 2-3 van deel 110 van het Indisch Tijdschrift van het Recht de volgende verhandelingen: Een enkele opmerking over adatrechtspraak in het gewest Riouw en Onderhoorigheden, door Mr. J. D. Pijper. — Wijziging van de regeling van de executie van civiele landraadvonnissen is dringend noodig, door Mr. C. Sùthoff. — Chineesch recht. — Het huwelijk tusschen lieden met denzelfden familienaam (Nota van het kantoor voor Chineesche zaken te Batavia).

Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden.

In het 27-Juni Nr. van het 2-maandelijksch tijdschrift „Handel en Bedrijf” het eerste gedeelte van een overzicht van het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden, geput uit een door het Encyclopaedisch Bureau uitgegeven verhandeling. — Voorts bevat dit Nr. een artikel van Van der Mandere „Indrukken van een vreemdeling in het Oosten”, waarin schr. een en ander mededeelt over Weltevreden, Buitenzorg, Semarang en Soerabaja en een greep doet uit het dagelijksch leven van de Europeanen op Java in het algemeen.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van afl. 2 van deel 58: De parasieten der Surinaamsche huidleishmaniose (bosc-hyaws), door C. Bonne (een huidaandoening, welke in de Surinaamsche bosschen verkregen wordt, en die vooral de door de kleeding onbedekte lichaamsdeelen aantast). — Een geval van venerisch granuloom in het gelaat en enkele opmerkingen over de diagnostiek dezer ziekte en haar specifieke therapie met tartarus emeticus, door C. Bonne en A. Verhagen. — Rapport over de dysenterie-epidemie in Tanah-Poethi en omgeving, Mei-Augustus 1917, door E. P. Snijder. — Enkele opmerkingen over de nomenclatuur van eenige nieuwe parasieten uit den menschelijken darm, door S. L. Brug. — Typhus, cholera en pokken in het Ned.-Indische leger en de prophylactische entingen tegen deze ziekten, door Dr. A. H. Nijland. — Analytische beschouwingen en waarnemingen over het herkennen van Optotypi, door J. de Ruyter.

Zendingsperiodieken.

In No. 7 der „Berichten uit de Zendingswereld” het vervolg van „Een tocht door de jongste arbeidsvelden der Rijsche zending op Sumatra”. Vrij gevolgd naar het verhaal van Insp. Wegner.

Het „Zendingsblad der Gereformeerde Kerken” bevat o.m. mededeelingen over het werk der zending te Solo in het jaar 1917, door H. A. van Andel. Van belang is de mededeeling, welke betrekking heeft op de medische zending, ook omdat er uit blijkt, dat de Inlander niet zulk een afkeer heeft van Europeesche geneesmiddelen enz. als men somtijds ook thans nog beweren. Meer dan 4000 kwamen voor het eerst die (medische) hulp zoeken. Gemiddeld werden 36 à 37 menschen per dag op de polikliniek geholpen. Er werden 1178 mannen en 649 vrouwen in het ziekenhuis ter verpleging opgenomen. Het aantal der opgenomen patienten per dag bedroeg 160.

Verder bevat Nr. 7 van de „Berichten der Rheinischen Missions-Gesellschaft” eene levensbeschrijving, door den miss. insp. Warneck, van zendeling L. Nommensen † 23 Mei j.l., die 57 jaren lang onafgebroken onder de Bataks het evangelie verkondigde.

Locale Belangen.

Inhoud van afl. 20 van den 5en jaarg. De gemeentebegroting van Salatiga, door B. (naar aanleiding van het feit, dat de gewestelijke raad van Semarang zijn goedkeuring aan die begroting heeft onthouden). — Zonderlinge ordonnantie, door Mr. J. J. G. Pranger (critiek op de ordonnantie van 28 Oct. 1916, Stbl. 654, waarbij volgens schr. het Ned.-Indisch staatsrecht werd uitgebreid met een nieuw instituut: de verordenende bevoegdheid der hoofden van plaatselijk bestuur). — Een goede oplossing, door M. van der Hilst (de schr. mengt zich in de discussie of het al dan niet aanbeveling verdient dat de Ned. Ind. Gas Fabr. genaast worden).

Weekblad voor Indië.

Op de navolgende bijdragen in de Nrs. 1-3 van den 15en jaargang wordt de aandacht gevestigd, nl. No. 1: De ramp der Semarangse waterleiding, door Dixi (met ill.) — Het 25-jarig bestaan van de Salembaschool (met ill.) — De werkende vrouw in Indië, door Martha Roden. — No. 2 (Scheepvaart-nummer): De Roemer-Visscher-Vereeniging (afd. Soerabaja), door Ph. Bloemsma-Bohre. — No. 3: Persoonlijkheden (De nieuwe resident van Bantam (W. Ch. Tieme). Jubileum D. W. Z. de Vries Jr. P. Bergmeijer. Jubileum kapitein Ruhoek), door J. Koning.

De Indische Mercur.

No. 29 bevat, behalve de periodieke rubrieken, de volgende stukken. Over de theegronden van Sumatra, door Dr. J. J. B. Deuss, besproken door Dr. D. J. Hissink. — Verslag van den Sumatra-Staatsspoorweg en van de Ombilin-velden over 1916, besproken door N. Wing Easton. — Gegevens over de veldrattenplaag, door H. M. Quanjer. — Invoer op- en uitvoer van Java. — De oliehandel van de Vereenigde Staten met de Geallieerden.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van Afl. 16: De Baliërs II, door N. — Een weldoener („Pa” van der Steur), door Dr. G. J. Nieuwenhuis (slot). — Opvoeding der Maleisch-Indonesische volken. — Als de zon zinkt, door X. — Kenes, door M. E. Reitsma-Brutel de la Rivière. — Balische schetsen. II. — Sroeni, door H. Lauersdomm (slot).

Zendeling Hessel Rooker.

Onlangs verscheen bij de Firma H. ten Sloet te Nijmegen een geschrift over het „Leven en bedrijf van Hessel Rooker, zendeling-leeraar, later hulp-prediker te Tondano in de Minahassa.” De schrijver, F. D. J. Moorrees, emeritus predikant, schetst in dit werk op van groote piëteit getuigende wijze den levensloop van hem, die als eenzijdige boerenzoon bestemd werd voor het landbouwbedrijf, doch zich liever wijdde aan de verbreiding van het Evangelie onder de heidenen. Na eene opleiding in het zendelinghuis te Rotterdam, vertrok Rooker (die op jeugdigen leeftijd zijn ouders had verloren) in 1853 naar Indië en werd eerst geplaatst te Boelekomba en kort daarna te Tondano in de Minahassa. In deze plaats is R. niettegenstaande hem meermalen smartelijke verliezen in den huiselijken kring hebben getroffen, met groote opgewektheid en toewijding zijn roeping getrouw gebleven, gedurende ruim een halve eeuw. In 1910 vertrok Rooker naar Nederland, vestigde zich te Nijmegen en het volgende jaar te Renkum, waar hij na een welbesteed leven in den ouderdom van 85 jaar overleed.

Telegrafisch was het bericht van Rooker's overlijden naar Tondano gezonden. Zooals men zich kan voorstellen — aldus de heer Moorrees met wien wij besluitten — „had de gansche bevolking de tijding met deelneming vernomen. De Alfoeren bejammerden het dat het lijk van den geliefden pandita niet in hun midden zou rusten. Zij wilden rouwkleederen aantrekken om de droefheid des harten te toonen. Zij overlegden of zij de kosten der begrafenis niet zouden kunnen betalen. En uit aller naam seinde het Inlandsche distrikthoofd aan de familie in het sterfhuis te Renkum: Tondano rouwt met u”.

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

Nederlandsche Lloyd - Amsterdam

OPGERICHT A^o 1853.

Maatsch. Kapitaal f 4,000,000.-. Reserven f 2,072,959.-

Hoofd-Directeur: J. TER MEULEN.

Brand- en Inbraakverzekering.

Kantoor v. Zuid-Holl.: Faber v. Riemsdijkstr. 4, 's Hage-
Directeur: B. JANSEN.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glabbeek Schieдам Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kruisendijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.

Voorschotten in rekening-Courant.

Deposito's.

Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.

Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg(Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leeuwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Slidrecht Sneek Stads kanaal Ternouwen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
---	--	---

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

MEIJER & Co.

Commissionairs in Effecten.

Rokin 55 Amsterdam

SPECIALE AFDEELING INCOURANTE FONDSEN.

Vraag en aanbod van Indische Fondsen.

Vertegenwoordigd te 's-Gravenhage.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.

Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.

COUPONS. REK.-COURANT.

BLOM & VAN DER AA

ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.

INTERC. TEL. NOORD:

Nos. 2247 - 3174 - 2192 - 7783 - 6704.

Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, al of niet inclus
oorlogsgevaar, onverschillig van
welken aard.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

De Cultuurbond.

Blijkens eene mededeeling in de „Java-Bode“ van 2 Mei is verschenen N°. 1 van „de Cultuurbond“, maandblad van den Bond van Cultuur-geëmployeerden in Ned.-Indië, een orgaan, zoo wordt in de inleiding gezegd, dat de schakel zal moeten vormen tusschen de wijd en zijd verspreide leden van den Bond.

Het waterstaatbeheer in Indië van 1903 tot 1918.

Over dit onderwerp bevat het jongste nummer van „De Waterstaatsingenieur“ eenige mededeelingen, waarin gewezen wordt op de groote opleving van Indië op economisch en maatschappelijk gebied, welke zich ook weerspiegelt in den dienst van den Waterstaat. Uit de Indische begrotingen der laatste 15 jaren blijkt de reusachtige toeneming der werkzaamheden; zoo steeg dan ook het budget van 's lands waterstaatsdienst wat betreft de uitgaven in Indië van 12½ tot 51½ miljoen! Een verviervoudiging dus in den tijd van 15 jaar.

Voedselvoorziening in Indië.

In een extra-nummer van het Alg. Landb. Weekblad behandelt de heer Ottolander de voedselvoorziening van Indië. Hij berekent uitvoerig, dat dit voldoende aanwezig is, terwijl alle inlandsche en Europeesche planters eveneens van meening zijn, dat voldoende gronden aanwezig zijn voor den verbouw van voedsel, maar dat er geen geld is om te planten.

Financiële steun hebben de inlandsche planters, zoowel als de ondernemingen dringend noodig; ook de groote landbouwendernemingen raken aan het einde van haar reserve, of zijn er reeds doorheen.

De heer Ottolander acht het planten van voedselgewassen van regeeringswege niet aanbevelenswaardig; praktischer is het, wanneer de regeering financiële steun verleent onder controle van de verschillende landbouworganisaties en ambtenaren. Het regeeringsgeld moet niet gegeven, doch geleend worden en de gelegenheid geopend om met producten terug te betalen.

De Java-Post.

In het Nr. van 19 April een tweetal vervolgartikelen van de bekende Pastoors H. Geurtjes en P. Vertenten wier belangrijke mededeelingen over de primitieve bewoners der Tenimber-eilanden en Nieuw-Guinea steeds de aandacht trekken. Het eerste is getiteld: Ditjes en datjes. Tenimbersche kladsjes; het tweede: Naar de Boven-Merauke.

De Vrouw in Midden-Celebes.

De Juni-afl. van „De Vrouw en haar Huis“ bevat een artikel van Mevr. M. Adriani-Gunning over het werk der vrouwen in Midden-Celebes.

De Aarde en haar Volken.

In het bijblad van de vier in de maand Juni verschenen afl. van „Aarde en haar Volken“ vindt men de volgende korte stukjes: Het leven op een post in Atjeh. — De nieuwe directeur van 's Lands Plantentuin. — Comité voor Indische leergangen en lezingen. — Lief en leed van de Buitenbezittingen.

De gebouwen der Oost-Indische Compagnie.

In de Nrs. 25, 26 en 29 van „Buiten“ vervolgt A. L. (= Mr. A. Loosjes) zijn interessante beschouwingen, met tal van afbeeldingen, over de gebouwen der Oost-Indische Compagnie in de steden waar in dien tijd een „Kamer“ was gevestigd. Behandelde de schr. in vroegere Nrs. van „Buiten“ de Kamers Enkhuizen, Hoorn en Amsterdam, in de hierboven genoemde Nrs. beschrijft hij de nog bestaande (zij het veelal gerestaureerde) gebouwen en die waarvan nog slechts de afbeeldingen bewaard zijn gebleven, welke zich bevinden in Delft (en zijn vroegere haven: Delfshaven) en in Rotterdam.

In een volgend Nr. van „Buiten“ zal Mr. L. zijn, op historisch gebied, hoogst verdienstelijk werk besluiten met een beschrijving der Kamer Zeeland te Middelburg.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9-6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofblad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industriële midden-

stand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; Weekblad voor Indië, De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de N.V. „Boeatan“:

Nota van Toelichting bij de Verantwoording over 1917.

Winst- en Verliesrekening. Het nadeelig saldo op 31 December 1917 bedraagt f 1,801.18½, dat met het nadeelig saldo over 1913 ad f 916.18½, over 1914 ad f 1,802.77, over 1915 ad f 1,164.91½ over 1916 ad f 365.84, een totaal bedrag uitmaakt van f 6,051.26½, waarmee de vennootschap hoofdzakelijk sedert de oorlogsjaren is achteruitgegaan.

Het bedrag van den omzet, waaromtrent wordt verwezen naar Bijlage F. was f 3,354.43 (f 2,659.13 E/R en f 655.30 consign.); ongeveer 33 pet. minder dan in 1916;

tegen f 4,771.28 (f 3,980.35 E/R en f 790.93 consign.) in 1916;

tegen f 3,615.52½ (f 2,811.42½ E/R en f 804.10 consign.) in 1915;

tegen f 4,246.81½ (f 3,483.82½ E/R en f 762.99 consign.) in 1914;

tegen f 7,688.62½ (5,702.49½ E/R en f 1,986.13 consign.) in 1913, en

tegen f 9,486.76½ (f 7,256.32 E/R en f 2,230.44½ consign.) in 1912.

De *Onkostenrekening* beliep over 1917 f 3,446.40½ tegen in 1916 f 3,314.58½, f 3,286.22 in 1915, f 3,548.74½ in 1914, f 3,560.80 in 1913 en f 3,589.89½ in 1912, zijnde circa 103, 69, 90, 83, 46 en 37 pet. van den omzet. Op Inventaris werd afgeschreven f 15.33.

De bijzonderheden omtrent de rekening *Winkelgoederen* zijn opgenomen in bijlage A., aangevende eene volledige specificatie der rekening voor elke rubriek, waardoor is na te gaan, welk resultaat elk dier rubrieken heeft opgeleverd. Er is een winst gemaakt van f 982.52½ tegen f 1,770.23 in 1916, f 1,744.55 in 1915, f 723.11 in 1914, f 3,229.55½ in 1913 en f 3,142.28 in 1912. Op *commissierekening* werd een voordeelig saldo van f 243.60 verkregen, voortspruitende uit den verkoop in commissie van goederen van diverse consignatarissen.

Uit *Bijlage A.* valt verder te constateeren, dat in 1917 door de Vennootschap werd aangekocht voor f 348.49. In 1916, 1915, 1914, 1913 en 1912 bedroegen die aankopen resp. f 452.20, f 579.55, f 1,331.90 f 3,156.51 en f 3,540.50. Aan vrachten, inkomende rechten en uitgaven tot beter verkoopbaar making drukken daarop thans f 81.72½, f 155.04½ in 1916, f 143.09½ in 1915, f 344.16½ in 1914, f 367.04½ in 1913 en f 240.67 in 1912, overeenkomende met ± 18, 34, 24, 25, 11, en 6 pet. van den aankoop. De aankopen zijn ook in het jaar 1917 zoo laag, omdat onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden geen goederen uit Indië ontvangen worden.

De taxatie van het restant aan winkelgoederen op ultimo December 1917 geeft aan f 10,722.90½ (f 13,032.54½ in 1916, f 15,522.94½ in 1915, f 16,017.63 in 1914, f 17,825.39 in 1913 en f 15,706.45 in 1912). De balanswaarde werd ook thans weder op 60 pet. van de getaxeerde verkoopwaarde vastgesteld. De gedetailleerde inventaris van de restanten is ter beschikking van de commissie van onderzoek.

Geldersche Credietvereniging

belasten zich met alle bankzaken.

DEPOSITO's.

VEILIGHEIDSKELDER.

Bakkerstraat

Arnhem.

„DE GLOBE“,
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal EEN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats Ila.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.
CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
:-: Safe-Inrichting. :-:

Naaml. Venn.
N.A.S.C.O.
Nederl. Ass.-, Spaark- en Cred.-Onderneming
Goedgekeurd bij Kon. Besluit.
Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.
Aangename en goed loonende werkkring voor *Vertegenwoordigers(sters)*.
Hooge provisie.
VRAAGT INLICHTINGEN.
Hoofdkant.: 'S-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84
Premie-Obligatiën.

Bataafsche Bank
Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.
VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO's, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN
Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

CENTRALE BANKVEREENIGING
MOLENSTRAAT 21a. Telefoon: HAAG 1481.
Telegram-adres: Cenbanking.
'S-GRAVENHAGE.
BEHANDELT ALLE BANKZAKEN.
Houdt ten dienste harer Clienten een *Financieel Archief*, waarvan op aanvraag Prospectus wordt toegezonden.
Zendt een uitvoerig *Dagelijksch Beursbericht* op verlangen gratis en geregeid toe.
DIRECTIE: A. BRUYNIS, F. L. BOURLIER.

Aan rente kon dit jaar worden gekweekt een som van f 450.62, tegen f 377.01 in 1916, f 411.03 in 1915, f 405.64 in 1914, f 330.22 in 1913 en f 226.92 in 1912.

Bijlage B. geeft een specificatie van de Onkostenrekening tot een bedrag van f 3,446.40½.

Bijlage C. geeft de bedragen aan, door de Vennootschap nog schuldig aan diverse consignatarissen ad f 780.91; de afrekening zal plaats hebben, zoodra meerdere zekerheid dan thans bestaat, dat de gelden hunne bestemming buitenslands bereiken.

Op Beleggingen (Bijlage D.) is een nadeelig koersverschil te constateeren van f 66.56½. Die Bijlage geeft de waarde der voorhandene effecten aan op 31 December 1917, waarbij wordt opgemerkt, dat één 4 % obligatie groot f 1,000.— van de Stoomvaartmaatschappij „Nederland” voor bankgarantie ten behoeve der N.O.T. tijdelijk is gedeponereerd bij de firma Scheurleer en Zoonen alhier.

De hoofden Inventaris en Publicatiën gingen ook thans voor f 1.— op nieuwe rekening over, waarbij op Inventaris een bedrag van f 15.33 werd afgeschreven.

In 1917 zijn geene aandelen geplaatst geworden. Het saldo in kas op 31 December 1917 bedroeg f 900.78½, overeenkomende met het kasboek van de Directrice op dien datum; bedoeld kasboek alsmede de aanwezige effecten zijn aan de commissie van onderzoek vertoond.

Bijlage E. betreft de bedragen door diverse correspondenten nog aan de Vennootschap verschuldigd tot een bedrag van f 942.12½. Omtrent het te goed in kas in den boedel van wijlen den Heer G. K. B. Agerbeek ad f 20.88 werd van de familie, tot wie wij ons in 1916 met een verzoek om teruggave of tot opname in het saldo van den Heer A. H. B. Agerbeek te Paloe hadden gewend, niets vernomen.

Op Bijlage G. komt voor de rekening met de Heeren Scheurleer & Zoonen alhier, sluitende met een bedrag in ons voordeel van f 1,322.58.

Van de in commissie gegeven goederen is f 165.15 op nieuwe rekening overgebracht.

Het kapitaal der Vennootschap bleef ongewijzigd op f 30,000.—

Eene vergelijking van de cijfers van omzet en voorraad doet zien, dat de oorlogstoestand in bedenkelijke mate het bedrijf van de Vennootschap belemmert, terwijl de onkostenrekening een geleidelijke stijging vertoont, als gevolg van de hogere uitgaven voor de behoeften der Vennootschap. Moge ook hier de wensch geuit worden, dat het weder intreden van geregeld toestanden den wederopbloei van onze Vennootschap gepaard aan eene op haren weg liggende uitbreiding van haar bedrijf, ten gevolge moge hebben.

's-Gravenhage, 15 Juni 1918.

Voor den Raad van Beheer:

G. VAN BERESTEYN—TROMP,
Presidentie.
HUART,
Thesaurier.

Balans op 31 December 1917.

Debet.

1. Aandelen in portefeuille	f 4600.—
2. Beleggingen	„ 10223.86 ^s
3. Winkelgoederen	„ 6573.14
4. Goederen in commissie	„ 165.15
5. Kassa	„ 900.78 ^s
6. Inventaris	„ 1.—
7. Scheurleer en Zoonen	„ 1322.58
8. Correspondenten	„ 942.12 ^s
9. Publicatiën	„ 1.—
10. Verliessaldo	„ 6051.26 ^s
	f 30780.91

Credit.

1. Aandelenkapitaal	f 30000.—
2. Consignatarissen	„ 780.91
	f 30780.91

Winst- en Verliesrekening over 1917.

Debet.

1. Onkosten	f 3446.40 ^s
2. Afschrijving op inventaris	„ 15.33
3. Koersverlies beleggingen	„ 66.56 ^s
	f 3528.30

Credit.

1. Provisierekening	f 243.60
2. Winkelgoederen	„ 982.52 ^s
3. Intrestrekening	„ 450.62
4. Subsidie	„ 50.—
5. Saldo verlies	„ 1801.55 ^s
	f 3528.30

De balans en de verlies- en winstrekening over 1917 zijn door de Commissie van Onderzoek nagezien en in orde bevonden.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

F. I. TAVERNE, Arts.

PIET HEINSTRAT 30 's-Gravenhage.

SPREKUREN:

Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekten*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

NIEUW GEOPEND

„AMPHION”

Tea Room American Bar Restaurant
Heerengracht 48 - Den Haag - Tel. H. 8722.
Origineele Whiskies. Alle buitenlandse Likeuren, enz.
Eigen Wijnkelders.
PLATS DE MATIN (Prix réduits). PLATS DE THEATRE
Concert van v.m. 11-1, van n.m. 4-7 en des 's av. van 8½-12 uur.
N.V. Bar Expl. Mij, Dir. A. SCHRAM.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

welbekend bij allen, die met verlof in Nederland vertoeven
DEGELIJK ONDERWIJS in
Duitsch, Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch, enz.
Let op het juiste adres der origineele Berlitzschool
over de Waalsche Kerk.
58a NOORDEINDE Niet boven Krul TEL. 2234

J. A. J. REMMERS, Prinsestraat 73a 's-Gravenhage....

HORLOGES, KLOKKEN, PENDULES
.....ARMBANDHORLOGES.....

GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN.
Speciaal Reparatie-atelier v. Antique en Moderne Uurwerken

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.

Olympia Theater

Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Van 26 Juli tot 1 Augustus 1918.

Wij brengen deze week de beste film der beroemde HENNY PORTEN-Serie.

De Paardrijdster van het Circus Augusti...

Circus-Drama in 4 Acten.

Gespeeld door HENNY PORTEN

Bespreekt Plaatsen!

Z.H.V.

De Zeeuwsch-Hollandsche Verzekeringsbank, Weteringkade 41, 's-Gravenhage, Tel. H. 528, heeft buitengewoon vrijgevege voorwaarden en zeer billijke premien voor Ziekte-, Ongevallen-, Aansprakelijkheid- en Arbeidscontract-Verzekering. **Actieve Vertegenwoordigers gevraagd.**

Z.H.V.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.

Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.

Kinderjuffrouw in Indië.

Indische massage en manieure, uitsluitend voor Dames en kinderen.

Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van **privaatlessen in Indische talen.**

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Velperbinnensingel 7, Arnhem. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde. (In het bezit van aktes in beide vakken).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleejd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

WONINGGIDS

PAUL F. DE HAAS & Co.
Assurantie - Hypotheek, c.a. - Administratiekantoor.
Frederik Hendrikplein 34, 's-Gravenhage.
Telef. SCHEV. 2056.
ALLE INLICHTINGEN EN TOEZENDING GIDS KOSTELOOS.

Spiegelfabriek en Kunsthandel. — Ecadrementen in alle genres. — Speciale Inrichting voor Vergulden.

PH. DE VOGEL

OOSTERSTRAAT 45 - Tel. 365 - GRONINGEN

Kunstzaal met doorlopende Tentoonstelling van Schilderijen, Etsen en Gravures.

HEEREN MODE-ARTIKELEN. HOEDEN.

C. J. J. J. J.

HEERESTRAAT 12 - GRONINGEN - TELEF. 1083.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN

DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.

POLMAN, HOELEN & Co.

KANTOOR: ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.
WEERDJESSTR. 83

Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn,
Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Kerrie-djawa, Boemboe-Boemboe, Ketoembar, Sereh, Assem, Kloek's, Kemiris, Laksa, Soeoen, Trassie, Knuffloek, Tempeh, Koenjiet, Tjabé Rawiet, Koeping Tikoes, Sedap Matem, Djaié, Agar-Agar, versche Lombok, Wadja's, Zeven, Koekoesans, Rijstlepels, Witte en Roode Rozensiroop, Selassie, Assemkoekjes, Beko-Beko, Tengteng-Widjen, Sarongs, Slendangs-Kapstokdoeken, Kleedjes, enz., Batikstoffen (per el), Jap. en Chin. Curiosa.

J. M. van KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

